

Opettajien käsityksiä Kirjoitetaan Koiralle -työpajan vaikutuksista ja eläinavusteisesta työskentelystä

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Opettajankoulutuslaitos

Linda Heino

Kristina Landén

Maaliskuu 2015

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

Heino, L., Landén K.: Opettajien käsityksiä Kirjoitetaan Koiralle -työpajan vaikutuksista ja eläinavusteisesta työskentelystä

Tutkimusraportti, 61 s., 2 liites.
Kasvatustiede
Maaliskuu 2015

Tutkimuksessa selvitettiin laadullisen tutkimuksen keinoin, millaisia käsityksiä luokanopettajilla on Kirjoitetaan Koiralle -työpajan vaikutuksista oppilaiden kirjoitussuorituksiin ja käyttäytymiseen koiran läsnäollessa. Lisäksi haluttiin selvittää, onko opettajilla aikaisempaa kokemusta pedagogisesti toteutetusta eläinavusteisesta työskentelystä ja mitä mahdollisuuksia tai haasteita he näkivät eläimen käytöstä opetustyössä.

Tutkimukseen osallistui kuusi luokanopettajaa ja yksi koulunkäyntiavustaja Varsinais-Suomen alueelta. Tutkimus pohjautui fenomenografiaan ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Aineisto kerättiin syksyn 2014 aikana.

Haastateltavat kokivat, että koiran läsnäollessa oppilaat unohtivat kyseessä olevan varsinaisen kirjoitustehtävän. Heidän mielestään koiran näkökulmasta kirjoittaminen motivoi oppilaita kirjoittamaan uusista aiheista, mikä näkyi varsinkin poikien tarinoissa. Koiran läsnäololla nähtiin olevan ainoastaan positiivinen vaikutus oppilaiden keskittymiseen ja käyttäytymiseen yleisestikin. Kirjoitetaan Koiralle -työpaja koettiin opettajien keskuudessa hyödylliseksi oppilaiden kannalta ja sanataide sekä eläinavusteinen työskentely oli haastateltavien mielestä yhdistetty onnistuneesti. Kenelläkään haastatelluista ei ollut aiempaa kokemusta eläinavusteisesta työskentelystä.

Avainsanat: Kirjoitetaan Koiralle, sanataide, eläinavusteinen työskentely, eläinavusteisuus

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY	4
2.1 Eläinavusteisuuden terminologiaa	4
2.2. Eläinavusteinen työskentely maailmalla.....	5
2.3 Eläinavusteinen työskentely Suomessa	7
2.4 Lukukoiratoiminta.....	8
2.4.1 Lukukoiratoiminta Suomessa.....	9
2.5 Kritiikki eläinavusteista työskentelyä kohtaan	10
3 KIRJOITETAAN KOIRALLE	12
3.1 Kirjoitetaan Koiralle -työpajat	12
3.2 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja Kirjoitetaan Koiralle	13
4 SANATAIDE	16
4.1 Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja sanataide	16
4.2 Sanataide ja Kirjoitetaan Koiralle	17
5 TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
6 TUTKIMUSMENETELMÄT	20
6.1 Tutkittavat	20
6.2 Tutkimuksen koira	21
6.3 Haastattelut ja havainnointi	22
6.4 Aineiston käsittely ja analyysi	23
6.5 Menetelmän luotettavuus.....	25
7 TULOKSET	27
7.1 Kirjoittaminen	29
7.1.1 Kirjoittaminen yleensä luokassa	30
7.1.2 Kirjoittaminen koiran läsnäollessa	31
7.1.3 Kirjoittaminen koiran näkökulmasta	33
7.2 Oppilaan käyttäytyminen	35
7.2.1 Keskittyminen	36
7.2.2 Rauhoittuminen	37
7.2.3 Motivaatio	37
7.3 Kirjoitetaan Koiralle -työpaja	39

7.3.1 Hyödyllisyys.....	40
7.3.2 Opettajien palaute tunnista ja parannusehdotuksia.....	42
7.3.3 Sanataide.....	43
7.3.4 Laajemmat käyttömahdollisuudet.....	44
7.4 Eläin opetustyössä	47
7.4.1 Mahdollisuudet ja haasteet.....	48
7.4.2 Opettajien kokemukset	49
8 POHDINTA.....	50
8.1 Tutkimuksen luotettavuus.....	55
LÄHTEET	57
LIITTEET.....	63

1 JOHDANTO

“Animals are such agreeable friends - they ask no questions; they pass no criticisms.”

George Eliot

Lähes kaikki ovat joskus nähneet sokean tai kehitysvammaisen ihmisen opas-koiran kanssa tai koulutetun poliisihevosen työssään, mutta suurelle yleisölle on alkanut vasta viime aikoina valjeta, että eläimiä voidaan käyttää apuna myös erilaisissa psykologisissa ja fysiologisissa ongelmissa. Useimmiten eläintä on käytetty lievittämään emotionaalista ahdistusta tai yleisiä stressioireita, mutta apua on saatu myös kognitiivisen toimintakyvyn ja sosiaalisen kanssakäymisen ongelmiin. (Fine 2010, xv.) Eläinavusteinen terapia -termin käyttöönoton jälkeen 1960-luvulla (Serpell 1996, 89) on sitä käytetty ahkerasti monissa eri yhteyksissä. Eläimiä on käytetty niin psyykkisesti sairaiden ihmisten (Serpell 2010, 25) kuin autististen lastenkin hoidossa (Fine 2010, xv). Myös vanhusten luona ovat eläimet vierailleet jo pitkään kohottamassa mielialaa tai lieventämässä yksinäisyyden tunnetta (Serpell 1996, 95–96; Banks & Banks 2002, M428–M432).

Muotoja ja toteuttamistapoja eläinavusteiselle työskentelylle on monia. Eläinavusteinen työskentely on yläkäsite, joka kattaa sisälleen eläinavusteisen terapian, toiminnan sekä opetuksen. (Ikäheimo 2013, 10–13.) Tutkimukset ovat osoittaneet, että jo pelkkä eläimen läsnäolo voi vaikuttaa ihmiseen positiivisesti ja jopa parantavasti (Green Care Finland 2014), mikä lienee osaltaan kasvattaneen eläinavusteisen työskentelyn suosiota. Koirien lisäksi eläinavusteisessa työskentelyssä usein käytettäviä eläimiä ovat kissat sekä hevoset, joiden kanssa toteutettavan ratsastusterapian mahdollisuudet lasten ja nuorten tukemisessa ovat monipuoliset (Salmela 2013, 101; Palola 2013, 157). Uusia tulokkaita eläinavusteiseen työskentelyyn ovat erikoisemmat terapiaeläimet, kuten laamat, alpakat ja minipossut (Collin-Kajaala

2013, 116). Myös delfiiniterapia nauttii suurta suosiota maissa, joissa sen toteuttaminen on mahdollista (Marino 2011, 5).

Suomessa eläinavusteista työskentelyä toteuttavia tahoja on monia. Muun muassa Suomen Karva-Kaverit vierailevat erilaisissa laitoksissa ja tapahtumissa ilahduttamassa ja piristämässä ihmisiä sekä tuomassa elämyksiä ja läheisyyttä niille, joilla ei omaa koiraa ole. (Suomen Karva-Kaverit 2014.) Myös luontoon ja maaseutuympeäristöön liittyvää Green Care -toimintaa järjestetään Suomessa, yhtenä tavoitteena tuoda luontoa myös toimintakyvyltään heikentyneiden ihmisten lähelle (Green Care Finland 2014).

Viime vuosina koirien käyttöä on laajennettu myös koulumaailmaan niin Suomessa kuin maailmallakin. Apua on saatu muun muassa opiskelumotivaatioon ja keskittymiskyvyn fokuointiin, josta esimerkkinä ovat useat onnistuneet kansainväliset sekä Suomessa toteutetut lukukoira- ja projektit, muun muassa Leena Kittilän (2013) eläinavusteinen lukutaidon interventio 2.- ja 3.-luokkalaisille oppilaille. Lukukoira-toiminta kaipaa kuitenkin vielä paljon lisätutkimuksia, sillä kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että koiralle lukemisesta voi olla hyötyä niin lukutaidon parantamisessa kuin ääneen lukemisen tukemisessakin (Friesen 2010, 261). Lukukoira-toiminnassa koulutettu koira ”kuuntelee”, kun lapsi tai aikuinen lukee sille (Kittilä 2013, 14), koska koiran läsnäolon on todettu luovan sosiaalisesti ja emotionaalisesti kannustavan ilmapiirin lukemiselle (Friesen 2010, 261–267). Lukukoira-toiminta on levinnyt nopeasti ja laajasti ympäri Suomea. Myös eri eläinlajit ovat päässeet mukaan toimintaan ja nykyään voi lukea jopa marsulle tai kanalle (Helsingin sanomat 2014).

Varsinais-Suomessa ajatusta koiran kanssa työskentelystä kehiteltiin hieman pidemmälle ja yhteistyössä eri tahojen kesken syntyi Kirjoitetaan Koiralle -työpajat. Niiden tarkoituksena on koiran inspiroimana kirjoittaa sanataidepainotteisia tarinoita ja lukea niitä muulle ryhmälle (Hali-Koira 2014). Sanataiteen avulla kehitetään ajattelutaitoja ja eläytymiskykyä ja autetaan etsimään uusia ilmaisutapoja sekä

vahvistetaan oppilaan identiteettiä (Opetushallitus 2014). Eläinavusteisen työskentelyn käyttö koulumaailmassa herätti kiinnostuksemme ja tulevina luokanopettajina halusimme selvittää, miten sitä tällä hetkellä toteutetaan ja mitä laajempia käyttömahdollisuuksia sillä mahdollisesti on. Yhdessä sanataideohjaaja Veera Vähämaan ja Hali-Koira -yrityksen perustajan Maarit Haapasaaren kanssa rajasimme aiheen koskemaan Kirjoitetaan Koiralle -työpajoja, koska työskentelytapa on uusi eikä sitä ole vielä tutkittu. Tutkimuksen toivottiin antavan myös tietoa työpajojen toimivuudesta, jotta niitä voitaisiin jatkossa kehittää.

2 ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY

Eläinten kirjo eläinavusteisessa työskentelyssä on laaja. Eläin ei aina välttämättä ole koira, vaan se voi olla yhtä hyvin myös laama tai minipossu (Suomen Karva-Kaverit 2014). Myös hevos- ja delfiiniterapia ovat usein käytettäviä terapiamuotoja (Ikäheimo 2013, 3; Dilts, Trompisch, Bergquist 2011, 56–68). Hevosten kanssa toteutettava terapia voi olla hevosten hoitamista, taluttamista tai ratsastamista (Palola 2013, 160). Delfiiniterapiassa, jonka terapeuttinen arvo perustuu delfiinien oletettuihin parantaviin ja empaattisiin kykyihin, ihmiset uivat tai ovat muuten tekemisissä delfiinien kanssa (Marino 2011, 5). Harvinaisempia eläimiä eläinavusteisessa työskentelyssä ovat laamat, alpakat, ponit ja minipossut, joiden käyttö on viime vuosina yleistynyt (Collin-Kajaala 2013, 116). Yleisimmin tavattava eläin eläinavusteisuudessa on kuitenkin koira, sillä koiraan ihmiset liitetävät usein positiivisia ominaisuuksia (Fine 2010, xv). Tässä tutkimuksessa keskitymmekin eläinavusteiseen työskentelyyn, jossa avustavana eläimenä käytetään koira.

2.1 Eläinavusteisuuden terminologiaa

Suomessa ja kansainvälisestikin eläinavusteisiin työskentelymuotoihin läheisesti liittyviä sanoja on käytetty epämääräisesti ja vaihtelevasti. Ala on vielä uusi ja terminologia suomeksi vasta vakiintumassa. (Ikäheimo 2013, 10.) Pet Partners (entinen Delta Society) ja useat muut kansainväliset, eläinten ja ihmisten vuorovaikutuksen edistämiseen keskittyneet järjestöt ovat hyväksyneet seuraavat termit vakinaistamaan alan käsitteistöä, jotka on esitelty kattavasti Kaija Ikäheimon toimittamassa Karvaterapiaa (2013) kirjassa seuraavalla tavalla:

Eläinavusteisuus tai eläinavusteinen työskentely (Animal-Assisted Interventions AAI) on yläkäsite, joka sisältää eläinavusteisen toiminnan (Animal-Assisted Activity AAA), eläinavusteisen terapian (Animal-Assisted Therapy AAT) ja eläinavusteisen (erityis)opetuksen (Animal-Assisted Special Pedagogy).

Eläinavusteinen toiminta (AAA) on yleensä vapaaehtoistoimintaa. Eläimen ohjaaja voi olla joko koulutettu ammattilainen tai vapaaehtoinen, joka ei työskentele sosiaali- ja terveysalalla, mutta on saanut kuitenkin koulutuksen eläinavusteiseen toimintaan. Sen tarkoituksena on antaa mahdollisuus lisätä ihmisen hyvinvointia motivoivin tai kasvatuksellisin keinoin. Toimintaa ei ole suunniteltu varta vasten yhtä ihmistä varten, vaan se voidaan toistaa useaan kertaan eri ryhmille.

Eläinavusteinen terapia (AAT) on taas yksilöllistä, tavoitteellista toimintaa, jossa eläin on oleellinen osa hoito- tai kuntoutusprosessia. Terapian tavoitteena on edistää ihmisen fyysistä, sosiaalista, emotionaalista tai kognitiivista hyvinvointia ja luonteeltaan se voi olla joko yksilö- tai ryhmäterapiaa. Terapia tulee myös dokumentoida ja arvioida jälkikäteen. Terapeuttina voi toimia psykoterapeutti, toimintaterapeutti, fysioterapeutti tai esimerkiksi puheterapeutti. Terapiaeäimenä käytetään yleensä joko koira, kissa tai hevosta, mutta myös kani, laamojen ja muun muassa lintujen käytöstä on positiivista näyttöä.

Eläinavusteinen (erityis)opetus voi olla joko eläinavusteista toimintaa tai terapiaa ja sitä voi toteuttaa koulussa asiaan perehtynyt opettaja tai asianmukaisen koulutuksen saanut ulkopuolinen ohjaaja. Eläinavusteinen (erityis)opetus on suunnitelmallista ja tavoitteellista eläinavusteista terapiaa. (Ikäheimo 2013, 10–11.)

2.2. Eläinavusteinen työskentely maailmalla

Eläimiä ryhdyttiin hyödyntämään mielisairaiden hoidossa 1700-luvulla, kun erityisesti lasten parissa huomattiin, miten hoivaava suhde eläimeen vaikuttaa positiivisesti lapsen sosiaalisiin valmiuksiin. 1800-luvulla lemmikkieläimistä tuli yleinen piirre varsinkin Englannin mielisairaaloissa, joista ne kuitenkin poistettiin 1900-luvun tieteellisen lääketieteen myötä. (Serpell 2010, 25.) Terapiakoirien käyttöä on kuitenkin sittemmin hyödynnetty psykiatrisilla osastoilla potilaiden terapia-istunnoissa. Barkerin ja Dawsonin tutkimus (1998, 797–801) osoitti, että säännöllisesti käytettynä koiralla oli rauhoittava vaikutus psyykkisesti sairaisiin potilaisiin.

Termiä eläinavusteinen terapia (pet therapy) on käytetty ensimmäisen kerran virallisesti 1960-luvulla, kun lastenpsykiatri Boris Levinson julkaisi kirjan koiran käyttämisestä osana psykoterapiaa (Ikäheimo 2013, 5; Serpell 1996, 89). Kirjassaan "Pet-oriented child psychotherapy" (1969) Levinson kirjoittaa lemmikkien käytöstä lasten psyykkisten häiriöiden psykoterapeuttisessa hoidossa (Ikäheimo 2013, 5). Idean lemmikkieläinten soveltamisesta lasten hoidossa Levinson sai huomatesaan, että jotkut hänen potilaistaan, joilla oli suuria vaikeuksia samaistua tai kommunikoida toisten ihmisten kanssa, ei ollut mitään vaikeuksia muodostaa ystävyys-suhdetta hänen lemmikkikoiraansa, Jinglesiin. Levinson myös huomasi, että koiran läsnäolo vaikutti positiivisesti lapsen osallistumiseen terapiaistunnon aikana. (Serpell 1996, 89.) Tämän jälkeen eläimiä on käytetty psykoterapian lisäksi useissa interventioissa ja tutkimus on vuosi vuodelta kasvanut laajemmaksi ja kattavammaksi (Ikäheimo 2013, 5).

Eläinavusteisen terapian käytöstä on löydetty useita positiivisia hyötyjä, kuten sosiaalisten taitojen ja motoriikan kehittämisen sekä ahdistuneisuuden ja aggressiivisen käyttäytymisen vähentämisen alueelta. Eläinavusteisen terapian on todettu myös auttavan autististen lasten kuntoutuksessa sekä eri-ikäisten emotionaalisen hyvinvoinnin lisäämisessä (Kittilä, Kiiski-Mäki ja Ikäheimo 2013, 230–231). Eläinten käytön on todettu vaikuttavan myös ihmisten verenkiertoelimistöön. Friedmanin, Thomaksen ja Eddyn tekemässä tutkimuksessa (2000, 125–142) tarkkailtiin lapsen verenpaineen nousua, joka johtui lapsen ääneen lukemisesta. Lasten verenpaineen todettiin olevan alhaisempi koiran läsnäollessa.

Tutkimukset yli 30 vuoden ajalta osoittavat, että terapiakoirat voivat tarjota fysiologista, emotionaalista, sosiaalista sekä fyysistä tukea lapsille (Friesen 2010, 261). Kuten Melson (2001) kirjassaan toteaa, eläin voi tarjota lapselle hetken rauhan ihmisten välisestä kommunikaatiosta. Vaikka useimmat lapset tiedostavatkin sen, että koira ei voi kirjaimellisesti ymmärtää, mitä he sille puhuvat, on heillä tunne siitä, että he tulevat kuulluiksi ja ymmärretyiksi. (Melson 2001, 51.)

Yhdysvalloissa eläimiä on jo pitkään käytetty työskentelyssä varsinkin vanhusten kanssa. Muun muassa dementoituneet ja apaattiset vanhukset ovat koiran läsnäollessa piristyneet, jonka seurauksena myös fyysinen toiminnallisuus on parantunut. (Serpell 1996, 95–96.) Eläinavusteisen terapian on todettu olevan tärkeä tekijä myös pitkäaikaishoidossa olevien vanhusten yksinäisyyden lieventämisessä (Banks & Banks 2002, M428–M432). Eläinten käyttöä dementoituneiden vanhusten hoidossa on tutkittu myös Japanissa, jossa huomattiin pitkäaikaisen eläinavusteisen terapian auttavan vanhuksia heidän käytösongelmiensa kanssa (Kawamura, Niiyama & Niiyama 2007, 8–13).

2.3 Eläinavusteinen työskentely Suomessa

Suomessa on paljon ihmisiä, jotka haluaisivat olla lähellä eläimiä, mutta eivät erinäisistä syistä johtuen voi ottaa eläintä luokseen asumaan. Syynä voi usein olla allergia tai jokin sairaus tai liikuntavaikeus, joka vaikeuttaa eläimestä huolehtimista. Eläinavusteisella työskentelyllä, jossa eläin viedään näiden ihmisten luo, voidaan tuottaa paljon iloa ja mielihyvää. (Ikäheimo 2013, 5.)

Eri luonto- ja eläinavusteisuuden muodot saivat Suomessa yhteisen keskustelun ja tiedonvaihdon foorumin, kun Green Care Finland -yhdistys perustettiin 2010 (Yli-Viikari & Haapasaari 2013, 99). Yhdistyksen päätavoitteena on vahvistaa ja laajentaa luonto- ja eläinavusteisten menetelmien käyttöä Suomessa (Green Care Finland ry 2014). Suomessa tunnetuin luonto- ja eläinavusteinen palvelu on ratsastusterapia, joka on valtion tasolta hyvin järjestetty ja rahallisesti tuettu (Partanen ym. 2006, 135). Muita eläinavusteisuuden muotoja Suomessa ovat muun muassa puutarhaterapia- ja toiminta, sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja ekopsykologian menetelmät (Green Care Finland ry 2014).

Huhtikuussa 2011 perustettiin Suomen Karva-Kaverit, jonka ideana on kehittää ja toteuttaa eläinavusteista työskentelyä ympäri Suomea. Yhdistystä perustamassa

oli Hali-Bernien toiminnassa mukana olleita jäseniä ja sen toiminta pohjautuu Green Care -ideologiaan. Suomen Karva-Kaverit perustettiin, koska eläinavusteista työskentelyä haluttiin laajentaa myös muihin koirarotuihin kuin berninpaimenkoiriin ja jopa muihin eläinlajeihin. (Haapasaari & Ikäheimo 2013, 57.) Vuonna 2011 eläiminä oli kuitenkin vielä vain koiria ja kissoja, mutta sittemmin mukaan on liittynyt myös muita eläimiä kuten marsuja, frettejä, poneja ja unkarilaisia villasikoja (Suomen Karva-Kaverit).

Suomen Karva-Kavereiden toiminnan tavoitteena on tuoda ihmisille iloa ja vahvistaa ihmisten terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Eläimet tekevät vapaaehtoisvierailuja päiväkoteihin, vanhainkoteihin, kehitysvammalaitoksiin, lastenkoteihin sekä mielenterveyspotilaiden luokse. Eläimet käyvät ihmisten luona, jotka ovat kohdanneet ongelmia elämässään tai tarvitsevat hoitoa hyvinvointinsa tukemiseen. Yhdistys harjoittaa niin eläinavusteista terapiaa, toimintaa kuin opetustakin. (Haapasaari & Ikäheimo 2013, 57.) Myös Suomen Kennelliitto järjestää Kaverikoira-toimintaa, jossa koirat vierailevat omistajiensa kanssa ihmisten luona, joilla ei ole mahdollisuutta pitää omaa lemmikkiä (Muros 2013, 82).

2.4 Lukukoiratoiminta

Viimeisen 15 vuoden aikana lukukoiratoiminta on yleistynyt maailmalla ja sen vaikutuksista on tehty useita tutkimuksia. Leena Kittilä (2013) on tutkimuksessaan lue- tellut useita aikaisempia tutkimuksia eläinavusteisista lukemisen interventioista. Tutkimusten mukaan epävarmat lukijat lukevat mielellään koiralle, koska koira ei keskeytä, arvostele eikä tuomitse. Koira ei osoita virheitä, mutta tarjoaa silti emotionaalista ja sosiaalista tukea lapselle, jotta tämän ei tarvitse lukea yksin. (Kittilä 2013, 9–10.)

Lukukoirat luovat kannustavan ilmapiirin lukemiselle, mikä onkin yksi merkittävimmistä syistä lukukoiratoiminnan menestymiselle (Friesen 2010, 261). Rauhallisen ja osallistuvan koiran läsnäolon on todettu vähentävän lapsen stressitasoa enem-

män kuin aikuisen tai edes ystävän läsnäolon, kun lapsi lukee ääneen (Jalongo ym. 2004, 9). Samansuuntaisia tuloksia on saanut tutkimuksessaan Wells (2005). Hänen mukaansa pelkästään eläinvideon katseleminenkin riittää laskemaan stressitasoa, verenpainetta ja sydämensykkettä, verrattuna tv-sarjan katsomiseen (Wells 2005, 209–213).

Kittilä (2013, 10) kirjoittaa, että lukemiseen liittyvän stressin lisäksi koira voi myös motivoida lasta tulemaan itse lukutilanteeseen. Hyväilemällä ja rapsuttelemalla koiraa, lapsi liittyy tilanteeseen myönteisiä tunteita, jotka vaikuttavat lapsen haluun osallistua lukutilanteeseen myöhemminkin. Koiran läsnäolon lukutilanteessa nähdään lisäävän lapsen lukumotivaatiota, joka taas vaikuttaa lukemisen määrään, joka puolestaan saattaa vaikuttaa myönteisesti lukutaitoon. (Kittilä ym. 2013, 232.)

2.4.1 Lukukoiratoiminta Suomessa

Vuonna 2010 Suomen Karva-Kaverit yhdistyksen jäsen Kaija Ikäheimo toi Suomeen ajatuksen siitä, että lapset, joilla on lukemisen vaikeus, voisivat lukea koiralle. Yhdessä Turun yliopiston käyttäytymistieteiden ja filosofian laitoksen psykologian oppiaineen, Kaarinan kaupungin kirjaston sekä Suomen Karva-Kaverien Maarit Haapasaaren kanssa syntyi Luetaan koiralle -projekti ja sen pohjalta Tartu tassuun -hanke, jolle myönnettiin ELY-keskuksen apuraha. Tartu tassuun -hankkeen myötä Kaarinan kirjastossa alettiin ensimmäisenä Suomessa lukemaan koiralle ja sitä myötä toiminnasta on innostuttu ympäri maata. Nykypäivänä lähes jokaisesta kaupungista löytyy oma lukukoiria, tammikuussa 2014 lukukoiria oli jo 50 kappaletta. (YLE 2014) Muun muassa pääkaupunkiseudulla voi lukea koulututetuille R.E.A.D -koiralle (Kuopion kirjasto 2012), Kouvolassa Lumikille (Kyyti –kirjastot 2014) ja Kuopiossa Sylville (YLE 2014).

Tartu tassuun -hankkeen kohderyhmänä ovat koko alakoulun oppilaat, mutta erityisesti se on suunnattu lapsille, jotka tarvitsevat apua ja innostusta lukemiseen ja pojille, joiden motiivointi lukemiseen vaatii erilaisia keinoja. Kaarinan kirjaston sivuil-

la kerrotaan hankkeen tavoitteista seuraavalla tavalla: *“Hankkeen tärkeimpänä tavoitteena on innostaa lapsia lukemaan ja tarttumaan kirjaan. Tarkoituksena on myös havaita ja tavoittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapset, joilla tulevaisuudessa voisi syntyä ongelmia lukemisen kanssa ja uudella tavalla innostaa heitä lukemaan.”* (Kaarinan kirjasto 2014.)

2.5 Kritiikki eläinavusteista työskentelyä kohtaan

Eläinavusteista työskentelyä on kritisoitu monella tapaa. Yleisimmät vanhempien huolenaiheet liittyvät usein puhtauteen ja allergioihin. Allergisia reaktioita voidaan kuitenkin usein välttää huolehtimalla niin koiran kuin koiran kanssa tekemisissä olevien puhtaudesta. Koiran kanssa tulisi myös käyttää erillistä sisään- ja uloskäyntiä allergisten ja koiran kohtaamisen riskin vähentämiseksi. (Friesen 2010, 262–263.) Ongelmat allergisten kanssa voidaan usein ratkaista järjestämällä toiminta suuressa, hyvin ilmastoidussa huoneessa tai olosuhteista riippuen kokonaan ulkotiloissa (Jalongo, Astorino & Bomboy 2004, 11).

Toinen huolenaihe eläinavusteisessa työskentelyssä on usein lasten turvallisuus (Friesen 2010, 262–263). Koiran puremat ovat tavallisia lasten keskuudessa, mutta ne ovat usein vältettävissä. Lapselle on opetettava oikeanlaisia tapoja olla tekemisissä koiran kanssa, kuten milloin ja miten vierasta koira saa lähestyä. (Jalongo 2008, 39–45.) Lapsi voi myös pelätä koira, johtuen aiemmista huonoista kokemuksista koirien kanssa tai yleisistä ennakkoluuloista tiettyjä koiria tai rotuja kohtaan. Pelokasta lasta ei saa koskaan pakottaa lähestymään koira, vaan hänen on annettava seurata tilannetta sivusta. Rauhallinen ja ystävällinen terapiakoira voi auttaa pelokasta lasta huomaamaan, että kaikki koirat eivät ole pelottavia ja käyttäytyvät hänen odottamallaan tavalla. (Jalongo, ym. 2004, 13.)

Joissakin kulttuureissa koiran ajatellaan olevan “epäpuhdas” eläin, jolloin koiran ja lapsen kanssakäyminen ja koiran tuominen kouluun tai muuhun laitokseen ei ole kaikkien mielestä hyväksyttävää. Eläinavusteista työskentelyä järjestävän tahon on

varmistettava, että koira on tervetullut kyseessä olevaan paikkaan. (Jalongo ym. 2004, 13.) Tärkeää on vanhempien asianmukainen informoiminen, jolloin he voivat vapaasti etukäteen päättää, osallistuuko heidän lapsensa toimintaan vai ei (Friesen 2010, 262–263). Vanhempien on tärkeää olla avoimin mielin ja katsoa, miten lapsi reagoi koiraan, eikä olettaa lapsen reagoivan samalla tavoin kuin he reagoisivat (Jalongo ym. 2004, 13).

Myös eläimen hyvinvointia on kritisoitu eläinavusteisessa työskentelyssä. Friesenin (2010) mukaan eläintä on tarkkailtava jatkuvasti mahdollisten stressioireiden varalta. Eläimellä tulisi olla jatkuvasti vettä ja makuupaikka saatavilla ja eläimen on päästävä säännöllisesti tauoille jaloittelemaan. Friesen korostaa, että lasta ei missään tilanteessa tulisi jättää vartioimatta eläimen seuraan ja eläimen ohjaajan tulisi olla läsnä koko toiminnan ajan. Olisi toivottavaa, että eläimelle annettaisiin mahdollisuus tutustua paikkaan etukäteen. (Friesen 2010, 262–263.)

3 KIRJOITETAAN KOIRALLE

Kirjoitetaan Koiralle on Maarit Haapasaaren ja sanataideohjaaja Veera Vähämaan rekisteröimä menetelmä, jossa eri-ikäiset lapset pääsevät asettumaan koiran asemaan ja kirjoittavat pieniä sanataideharjoituksia koiran inspiroimana. Vähämaan sanoin koira-avusteinen sanataidetyöpaja sai alkunsa vuonna 2012 Turun kaupungin lastenkulttuurisuunnittelija Leena Hiltusen ja Turun sanataideyhdistyksen puheenjohtaja Veera Vähämaan keskustelusta, jota lähdettiin jalostamaan yhdessä Hali-Koira -yhdistyksen Maarit Haapasaaren kanssa. Syksyllä 2012 järjestettiin ensimmäiset työpajat osana Turun kaupungin vapaa-aikatoimialan Bridging Baltic -hanketta. Kirjoitetaan Koiralle -työpajoissa oli mukana useita alakouluja ja kirjastoja ympäri Turku. (Hali-Koira 2013.)

3.1 Kirjoitetaan Koiralle -työpajat

Kirjoitetaan Koiralle -työpajat ovat yhden oppitunnin mittaisia ja tarkoituksena olisi, että niihin osallistuisi noin kymmenen oppilasta eli puolikas luokka kerrallaan. Kirjoitusharjoitukset ja työpajan ohjelma räätälöidään eri luokka-asteille sopivaksi ja oppilaiden kykyjen mukaiseksi. Hali-Koiran sivuilla kerrotaan Kirjoitetaan Koiralle -työpajan tavoitteista seuraavalla tavalla: *“Työskentelyn lähtökohtana on, että lukeminen ja luova kirjoittaminen kasvattavat empatian kykyä. On olennaista ja tärkeää, että lapsi osaa asettua myös toisen elävän olennon asemaan. On kyseessä sitten koira tai ihminen.”* (Hali-Koira 2013.)

Työpajoissa painotetaan ennen kirjoittamista, että kirjoitusvirheillä ei ole sanataideharjoituksissa väliä ja halutessaan voi kirjoittaa murteella tai “koiran kielellä”. Kirjoitelmia ei tarvitse kirjoittaa käsialakirjoituksella, mikä havaintojemme mukaan oli positiivinen asia oppilaiden mielestä. Kirjoittamiseen käytetään aikaa noin varttitunti, jonka jälkeen oppilaat lukevat tekstinsä ääneen ensisijaisesti koiralle, mutta niin, että muukin ryhmä kuulee.

Työpajat alkavat aina rauhallisella tutustumisella, jossa lapset, ohjaajat ja koira pääsevät esittelemään itsensä "pallokierroksen" aikana. Tämän jälkeen oppilaat johdatellaan päivän aiheeseen, joka vaihtelee luokka-asteesta riippuen. Seuraavaksi avaamme tarkemmin kahden eri työpajan rakennetta. Kuvaukset työpajoista perustuvat omiin havaintoihimme ja Hali-Koiran internetsivuilta löytyvään dokumenttiin "Miksi koiralle kannattaa kirjoittaa?" (Hali-Koira 2013).

3.–4. -luokkalaisten kanssa tehtävä sanataideharjoitus pohjautuu aisteihin, joten ennen kirjoittamisen aloittamista lasten kanssa käydään läpi kaikki ihmisen aistit ja mietitään yhdessä, mitkä aistit koiralle on tärkeitä. Tämän lisäksi koira näyttää tempun, jonka tarkoituksena on havainnollistaa, miten koiran aistit toimivat. Itse kirjoitusharjoituksessa on tarkoitus valita paikka, jota ei paljasteta muille ja kuvailla miljöötä erilaisten aistikokemusten avulla koiran näkökulmasta. Lopuksi kirjoitukset luetaan ryhmälle ja muut oppilaat saavat arvata, missä koira on vierailut.

5.–6. -luokkalaiset pääsevät työpajassa kirjoittamaan rakkauskirjeitä ja harjoittelemaan metaforia sekä vertauksia. Tutustumiskierroksen jälkeen oppilaille kerrotaan koiran menneisyydestä surullinen tositarina, jonka mukaan koira on ihastunut näyttelyssä tapaamaansa alpakkaan, jolla kuitenkin on jo puoliso. Tarinan jälkeen mietitään yhdessä kirjallisuuden historiassa ilmenneitä kolmiodraamoja ja esitellään rakkauskirjeissä usein ilmenevät metaforat ja vertaukset. Rakkauskirjeet luetaan lopuksi koko ryhmälle ja samalla saa rapsutella koira.

3.2 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja Kirjoitetaan Koiralle

Seuraavaksi esitellään Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2004) äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteita, joilla on yhtymäkohtia Kirjoitetaan Koiralle -työpajojen tavoitteisiin. Opetussuunnitelman mukaan opetuksen perustehävänä on saada oppilas kiinnostuneeksi kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee myös tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen. Opetuksessa annetaan käsitteitä, joilla oppilas oppii

jäsentämään omaa ajatteluaan ja todellisuutta, mutta myös mahdollisuuksia irrota niistä, rakentaa uusia maailmoja ja asettua toisen asemaan. (Opetushallitus 2004, 46.)

Vuosiluokkien 3–5 äidinkielen opetus painottuu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan äidinkielen perustaitojen oppimiseen sekä erityyppisten tekstien kuuntelemiseen, puhumiseen, lukemiseen sekä kirjoittamiseen. Monipuolisella kirjoittamisella tuetaan oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Kirjoitusten laatiminen työpajoissa auttaa myös oppilasta oppimaan tutun asian selostamista ja kuvailua, juonellista kertomusta sekä mielipiteen ilmaisua ja perustelemista. (Opetushallitus 2004, 49–50.) Opetukseen kuuluu luonnollisesti myös keskeisten kirjallisuuden käsitteiden opettelu ja käyttö, kuten juoni, pää- ja sivuhenkilöt, tapahtuma-aika ja -paikka (Opetushallitus 2004, 51), joita työpajoissa sanataiteen keinoin toteutetaan.

OPS:ssa listataan oppilaan hyvän osaamisen kriteerejä 5. luokan ja 6. luokan päättyessä. Yhtenevinä teemoina molempien luokka-asteiden kohdalla mainitaan, että oppilaan vuorovaikutustaitojen tulisi olla kehittyneet niin, että hän rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa. Oppilas haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan sekä suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto. (Opetushallitus 2004 51–52; 55–57.)

Joulukuussa 2014 Opetushallitus hyväksyi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, jotka tulevat voimaan vuonna 2016. Tällä hetkellä voimassa olevasta opetussuunnitelmasta poiketen, uudessa opetussuunnitelmassa mainitaan käsite sanataide. *“Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen.”* (Opetushallitus 2014, 170) Uudessa opetussuunnitelmassa sanotaan lisäksi, että oppilaita tulisi

kannustaa kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Siinä mainitaan myös, että oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Äidinkielen oppimisympäristöstä kerrotaan, että siihen kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuritarjonta. Koulutyössä olisi tarkoituksena luoda innostavia tilaisuuksia harjoitella sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä ja suunnittelu- sekä ilmaisutaitoja. (Opetushallitus 2014, 170–171.) Juuri näitä taitoja koira-avusteisen sanataiteen keinoin työpajoissa jo nyt harjoitellaan.

4 SANATAIDE

Sanataiteesta on toistaiseksi mahdollista suorittaa vain yleinen oppimäärä ja se koostuu Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteiden määrittelemästä 10:stä opetuskokonaisuudesta. Näiden pohjalta sanataidekoulut ja muut sanataideopetusta antavat tahot, joihin Kirjoitetaan Koiralle -työpajatkin lukeutuvat, voivat omissa opetussuunnitelmissaan yhdistellä ja jäsenellä kokonaisuuksia heille sopivien tarpeiden mukaan. (Finlex 21.8.1998/633.) Taiteen perusopetus on tavoitteellista ja se etenee tasolta toiselle. Nuorimpien oppilaiden opetuksen yhdistävänä tekijänä on ilo, leikki ja ilmaisuvapaus ja tarkoituksena on niiden avulla kehittää ajattelutaitoja, eläytymiskykyä ja vahvistaa oppilaan identiteettiä. Sanataiteen opetus vahvistaa ja rikastuttaa lapsen kieltä ja mielikuvitusta. (Opetushallitus 2005, 10.)

4.1 Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja sanataide

Opetushallitus vahvisti vuonna 2005 Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005 seuraaville taiteenaloille: musiikki, sanataide, tanssi, esittävät taiteet (sirkustaide ja teatteritaide) ja visuaaliset taiteet, joihin kuuluu arkkitehtuuri, audiovisuaalinen taide, kuvataide ja käsityö. Opetussuunnitelmassa määritellään, että keskeistä sanataiteen opetuksessa on oppilaan luovan ajattelun ja toiminnan tukeminen. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2005) sanataiteen opetuksen tavoitteeksi määritellään oppilaan ympäröivän todellisuuden jäsentämisen kehittyminen ja ”kielen ja mielikuvituksen rikastuttaminen.” Kirjallisuuden ja kirjallisuudentuntemuksen kautta pyritään kehittämään ajattelutaitoja sekä jäsentämään maailmaa. Sanataiteen opetuksen tavoitteina on monipuolisten kokemusten antaminen, eläytymiskyvyn harjoittelu, sanavaraston laajentaminen sekä oppilaan identiteetin ja persoonallisen ilmaisun vahvistaminen ja korostaminen. (Opetushallitus 2005, 10–11.)

Opetuksen tulisi lähteä oppilaiden omista kiinnostuksen kohteista sekä tiedonhastusta ja tapahtua ilon ja leikin kautta. Oppilaalla on aktiivinen rooli opiskelussa ja omassa oppimisessaan. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaiden aiemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä heidän elämänsä maailmansa. Oppimisessa lähtökohtana taas on tutkiva oppiminen ja opittavia asioita lähestytään toiminnallisesti. (Opetushallitus 2005, 10–11.)

4.2 Sanataide ja Kirjoitetaan Koiralle

Kirjoitetaan Koiralle -työpajat ovat koira-avusteisia sanataidetyöpajoja. Sanataiteen opetuksen tulee myös Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan tarjota oppilaalle monipuolisesti erilaisia kokemuksia, joihin koiralle kirjoittaminen voidaan hyvillä mielin lukea. Oman ilmaisun etsiminen ja harjaannuttaminen monenlaisista kirjoittamista kokeilemalla, mikä mainitaan myös tavoitteena opetussuunnitelmassa, on yksi kantava teema työpajoja suunniteltaessa ja toteutettaessa. (Opetushallitus 2005, 11.)

Alempien vuosiluokkien (3–4) kanssa Kirjoitetaan Koiralle -työpajassa eläydytään usein koiran maailmaan aistien kautta. Ylempien luokkien (5–6) kanssa mietitään tunteita ja eläydytään kolmiodraamaan koiran näkökulmasta. Kirjoitetaan Koiralle -työpajan ideana onkin, että oppilas eläytyy koiran maailmaan ja kirjoittaa ”koiran silmin”. Sanataiteen opetussuunnitelmassa yhtenä päätavoitteena mainitaan eläytymiskyvyn harjoittelu sekä roolissa kirjoittaminen (Opetushallitus 2005, 12–13), jotka ovat myös Kirjoitetaan Koiralle -työpajan ideana. Yhtenä tavoitteena mainitaan myös aineksien löytäminen omiin kertomuksiin omasta lähiympäristöstä (Opetushallitus 2005, 14), joka toteutuu varsinkin pienempien oppilaiden työpajoissa.

Mukaan on ujutettu kirjallisuuden termejä kuten miljö ja muusa. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa mainitaan keskeisinä sisältöinä nimenomaan kertomuksen keskeiset käsitteet kuten juoni ja miljö ja tavoitteeksi on asetettu sanava-

raston laajeneminen sekä mielikuvituksen rikastuminen. Miljööttä tutkitaan tarinalle ja sen henkilöille merkityksiä antavana osana. (Opetushallitus 2005, 11.)

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää luokanopettajien käsityksiä eläinavusteisesta toiminnasta ja Kirjoitetaan Koiralle -työpajojen vaikutuksista oppilaiden kirjoitussuorituksiin sekä käyttäytymiseen. Näiden lisäksi halusimme saada selville opettajien käsityksiä eläinavusteisen työskentelyn mahdollisuuksista opetustyössä. Tutkimuskysymykset muotoutuivat haastatteluissa keskusteltujen pääteemojen ympärille ja niitä käsitellään tuloksissa kysymys kerrallaan.

1. Miten luokanopettajat kokevat koiran läsnäolon vaikuttavan oppilaiden kirjoitussuorituksiin?
2. Miten luokanopettajat kokevat koiran läsnäolon vaikuttavan oppilaiden käyttäytymiseen?
3. Millaisina luokanopettajat näkevät Kirjoitetaan Koiralle -työpajojen laajemat käyttömahdollisuudet?
4. Millaisia käsityksiä ja kokemuksia luokanopettajilla on eläimen käytöstä opetustyössä?

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää opettajien käsityksiä Kirjoitetaan Koiralle -työpajan hyödyistä ja vaikutuksista oppilaiden motivaatioon ja suoritukseen. Tutkimus tehtiin kvalitatiivisena tapaustutkimuksena, sillä tavoitteena oli ilmiön kokonaisvaltainen tutkiminen ja kuvailu (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2012, 157). Tarkoituksena ei ollut tehdä yleistyksiä eläinavusteisesta toiminnasta, vaan tuoda esiin tutkittavien henkilökohtaisia käsityksiä Kirjoitetaan Koiralle -työpajasta.

Koska tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa, kuvailla ja analysoida nimenomaan opettajien käsityksiä eli merkityksiä eläinavusteisesta toiminnasta, käytettiin fenomenografista lähestymistapaa. Metsämuurosen (2008, 34) mukaan sana *fenomenografia* tarkoittaa "ilmiön kuvaamista tai ilmiöstä kirjoittamista." Sitä ei tule sekoittaa fenomenologiaan, joka puolestaan on kiinnostunut ilmiöistä ja niiden tulkitsemisesta (Metsämuuronen 2008, 18). Fenomenografia tutkii ihmisten käsityksiä, jotka voivat olla hyvinkin erilaisia kontekstista riippuen (Metsämuuronen 2008, 34–35.)

6.1 Tutkittavat

Tutkimukseen haastateltiin muutamien varsinaissuomalaisten koulujen 3.–6. luokien kuutta opettajaa ja yhtä avustajaa, jotka osallistuivat luokkiensa kanssa Kirjoitetaan Koiralle -työpajaan. Emme valikoineet haastateltavia minkään erityisen seikan, kuten kokemuksen tai intressien perusteella. Työpajaa tarjottiin kaikille kouluille, jotka olivat mukana myös Sanataiteen kiertokulku Kieku -projektissa. Koulut tähän projektiin valittiin puolestaan kartoittamalla ensin sopivia paikkakuntia joka puolelta Varsinais-Suomea ja näistä sitten sopivan oloisia kouluja. Valintaan vaikuttivat muun muassa koulun koko ja liikenneyhteydet. (J. Westerlund, henkilökohtainen tiedonanto, 30.9.2014)

Yhteydenotoissa tutkittaviin auttoi Sanataiteen kiertokulku Kieku -projektin kordinaattori Jasmine Westerlund, joka kysyi ensin opettajilta, sopiiko heille, että olimme paikalla seuraamassa tuokioita ja haluavatko he tulla haastatelluiksi. Tämän jälkeen hän kertoi meille halukkaiden sähköpostiosoitteet ja sopivien Kirjoitetaan Koiralle -työpajojen ajankohdat. Haastatteluun myöntyneiden opettajien kanssa sovittiin haastatteluajat, mahdollisimman pian tuokion jälkeen, jotta asiat olisivat vielä tuoreessa muistissa. Muutamit luokat tulivat tuokioon sijaisen tai avustajan kanssa, jolloin emme voineet haastatella luokan opettajaa. Haastattelimme yhtä avustajaa, joka tuli erään kuudennen luokan kanssa kirjoittamaan koiralle. Haastattelella opettajia halusimme saada tutkimukseen näkökulmaa siitä, miten eläinavusteinen toiminta sopii koulukontekstiin, sillä tulevina luokanopettajina meitä kiinnostavat erityisesti eläimen käyttömahdollisuudet koulumaailmassa.

6.2 Tutkimuksen koira

Viljo-Valdemar on kaksivuotias berninpaimenkoira, Hali-Koira, joka vieraillee työseen muun muassa kirjastoissa ja kouluissa lukukoirana sekä hoitolaitoksissa piristämässä ja jumppauttamassa vanhuksia. (Hali-Koira 2014). Viljo-Valdemar toimii lukukoirana ja Kirjoitetaan Koiralle -työpajan koirana Maarit Haapasaaren mukana.

Kuva 1. Viljo-Valdemar (Maarit Haapasaari)

6.3 Haastattelut ja havainnointi

Tutkimuksessa tutkimusaineiston keräämiseen käytettiin yksilöhaastattelua, kuten usein fenomenografisessa tutkimuksessa käytetään. Haastattelu sopii hyvin tiedonkeruumenetelmäksi sellaiseen tutkimusaiheeseen, jota ei ole vielä aikaisemmin paljon tutkittu. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48; Niikko 2003, 31–32.) Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto (Hirsjärvi ym. 2012, 208). Toisin sanoen teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä siksi, että haastattelun aspektit (haastattelun aihepiirit eli teema-alueet) ovat kaikille samat (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48). Koska halusimme antaa haastateltavalle tilaa vapaasti kertoa omista käsityksistään ja ajatuksistaan, käytimme teemahaastattelua, joka ei etene tarkkojen ja yksityiskohtaisten kysymysten kautta (Hirsjärvi ym. 2012, 208). Olimme kuitenkin rakentaneet valmiiksi haastattelurungon, mutta vastauksia ei sidottu tiettyihin vastausvaihtoehtoihin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47). Tarpeen vaatiessa kysymyksiä täydennettiin vielä lisäkysymyksin. Haastattelukysymykset (LIITE1) tukevat tutkimuskysymyksiä.

Tarkoituksena oli saada haastattelutilanteesta mahdollisimman avoin ja keskustelunomainen. Näin toimiessa opettajien omat tunteet, käsitykset, kokemukset ja ajatukset pääsivät mahdollisimman hyvin esille, mikä onkin tärkeää teemahaastattelussa. Haastattelukysymyksiä asetelussa pyrittiin neutraaliuteen ja avoimuuteen, jolloin haastateltava ei tullut johdatelluksi vastaamaan johonkin tiettyyn suuntaan vaan sai vastata mitä tahansa ilman ennako-odotuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 43–48; Ruusuvuori & Tiittula 2005, 11–12.) Haastatteluja tehdessämme koimme, että tunnelma haastattelutilanteissa oli rento, jolloin opettajat pystyivät puhumaan avoimesti.

Haastattelu esitettiin eräällä luokanopettajalla, joka oli ollut läsnä Kirjoitetaan Koiralle -työpajassa. Esitestauksen avulla saimme suurpiirteisen tiedon haastattelukysymysten ymmärrettävyydestä sekä haastattelun kestosta. Esitestauksen jälkeen muokkasimme muutamaa kysymystä ymmärrettävämpään muotoon sekä li-

säsimme muutaman täydentävän kysymyksen. Haastattelun esitetaus lisäsi myös tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 72–73)

Suurin osa haastatteluista tehtiin haastateltavien omassa koulussa haastateltavien toivomana ajankohtana. Haastattelujen kestot vaihtelivat 10 minuutista 50 minuuttiin. Yksi haastateltavista toivoi haastattelun tapahtuvan kirjastolla bussia odotellessa, jolloin aika haastattelun käyttämiseen ei ollut pitkä. Hän vastasikin kysymyksiin hyvin lyhyillä vastauksilla.

Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Ensimmäisten haastattelujen nauhoittamiseen käytimme vain yhtä nauhuria, mutta teknisten ongelmien jälkeen nauhoitimme loput haastattelut käyttäen kahta eri nauhuria. Kaikki haastattelut toteutettiin syys- ja lokakuun 2014 aikana.

Olimme itse paikalla havainnoimassa niitä Kirjoitetaan Koiralle -työpajoja, joiden jälkeen haastattelimme opettajia. Havainnointi tuki haastatteluja, sillä niin pystyimme paremmin ymmärtämään opettajien ja avustajan vastauksia ja muotoilemaan kysymykset koskemaan juuri sitä nimenomaista ryhmää. Havainnoimalla tuokioita saimme myös itse käsityksen siitä, mitä Kirjoitetaan Koiralle -työpaja oikeastaan sisältää ja miten se toimii. Näiden tietojen valossa tutkimuksen tekeminen oli helpompaa ja luotettavampaa. Havainnoimme tuokioita ulkopuolisina toimijoina, emmekä osallistuneet itse toimintaan. Vaikka havainnointimme ei ollut tarkaan jäsenöityä, kirjoitimme havainnoidessamme muistiinpanoja paikallaolijoiden vuorovaikutuksesta sekä tuokion toiminnasta.

6.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineistonkeruun jälkeen haastattelut kuunneltiin ja kirjoitettiin sana sanalta kirjalliseen muotoon eli litteroitiin. Litteroitua aineistoa kertyi lokakuun 2014 loppuun mennessä 41 tietokoneella kirjoitettua sivua. Jokaiselle haastateltavalle keksittiin nimi haastattelujen käsittelyn sekä tulosten analysoinnin helpottamiseksi. Uudel-

leen nimeämisen tarkoituksena oli ennen kaikkea varmistua tutkittavien nimettömyyden säilymisestä (Tuomi ja Sarajärvi 2012, 131). Annoimme haastateltaville nimet Maija, Kari, Jouni, Päivi, Meri, Jaska ja Aune.

Jokainen haastattelu kuunneltiin useampaan kertaan ja litteroinnit tarkastettiin huolellisesti. Litterointiin pyrittiin merkitsemään mahdollisimman tarkkaan jokainen sana. Tuloksissa esiintyvistä sitaateista on kuitenkin ylimääräiset täytesanat kuten niin kuin tai tota jätetty selvyuden vuoksi pois. Koska tässä tutkimuksessa tärkeää on vain haastattelujen sisältö, emme nähneet tarpeelliseksi merkitä litterointiin yksityiskohtaisen tarkasti esimerkiksi äänenpainoja tai sävyjä. (Ruusuvuori 2010, 424–427.)

Aineiston analyysissä käytimme fenomenografiselle tutkimukselle tyypillistä analyysimallia, jonka mm. Niikko (2003, 33-39) esittelee selkeästi kirjassaan. Analyysissämme on piirteitä myös aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä, jossa etenimme aineiston pelkistämisestä sen ryhmittelyyn ja siitä edelleen teoreettisten käsitteiden ja teoreettisen kokonaisuuden luomiseen. Pyrimme aineistoa analysoidessamme tiedostamaan omat tietomme ja käsityksemme aiheesta ja jättämään ne analyysin ulkopuolelle. (Niikko 2003, 35)

Kuten Niikon (2003) kuvailemassa analyysimallissa, prosessimme oli nelivaiheinen. Ensimmäisessä analyysivaiheessa luimme kaikki litteroinnit läpi huolellisesti useampaan kertaan. Pyrimme lukiessamme hahmottamaan haastateltavien kokonaiskäsityksen tutkittavasta asiasta sekä löytämään tekstistä tutkimusongelmien kannalta oleellisia sanoja ja ilmauksia. Seuraavassa vaiheessa teemoittelimme valitut ilmaukset, eli lajittelimme ne ryhmiksi ja teemoiksi. Halusimme löytää haastatteluista samankaltaisuuksia, mutta myös harvinaisia ilmauksia sekä yksittäistapauksia. Analyysin kolmannessa vaiheessa ryhmittelimme teemat suurempiin kokonaisuuksiin eli alateemoihin, joilla jokaisella oli oma värikoodinsa litteroinneissa. Näitä alateemoja löysimme litteroinneista yhteensä 14 kappaletta, joista osa oli osittain päällekkäisiä. Neljännessä eli viimeisessä vaiheessa yhdistelimme alatee-

moja kategorioiksi, joita syntyi yhteensä neljä; *kirjoittaminen, oppilaan käyttäytyminen, Kirjoitetaan Koiralle -työpaja sekä eläin opetustyössä*. Jokaisen kategorian alle tuli kolmesta kuuteen alateemaa. Näistä kategorioista muodostuivat tutkimuksen pääteemat. Muodostimme ala- ja pääteemoista analyysirungon (LIITE 2), jonka avulla näimme miten monessa haastattelussa mikäkin teema esiintyi.

6.5 Menetelmän luotettavuus

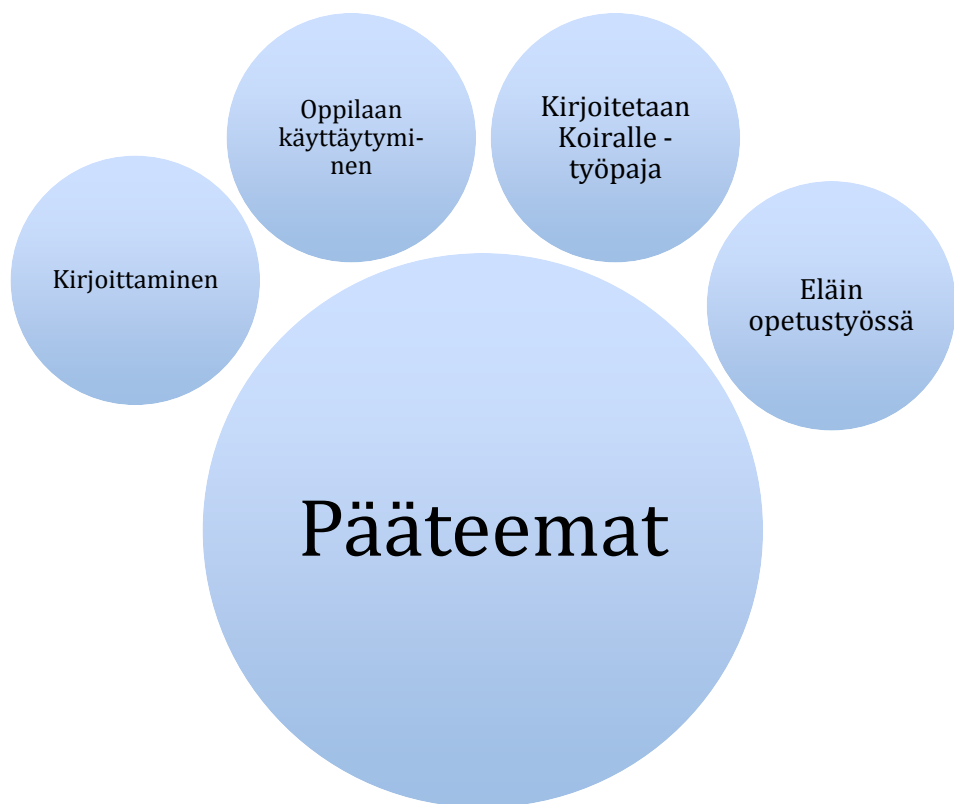
Kaikki haastattelutilanteet olivat erilaisia, vaikka lähtökohtaisesti pyrittiin mahdollisimman samankaltaisiin tilanteisiin. Haastateltavat henkilöt, haastattelupaikka ja haastatteluihin käytettävissä oleva aika muokkasivat kuitenkin kaikista tilanteista omanlaisensa. Tilanteiden samankaltaisuuteen pyrittiin kuitenkin muun muassa sillä, että molemmat tutkijat olivat paikalla haastatteluja tehtäessä ja haastattelukysymysten runko oli kaikille haastateltaville sama. Kaikkia tutkimukseen vaikuttavia tekijöitä ei kuitenkaan pystytty eikä laadullisessa tutkimuksessa ole tarpeellista kontrolloida (Tuomi ja Sarajärvi 2012, 134–149). Se, että paikalla oli aina kaksi haastattelijaa, paransi myös haastattelujen luotettavuutta. Toinen toimi aina päähaastattelijana, joka esitti haastateltavalle haastattelurungon kysymykset ja toinen tarkkailijana, joka tarpeen tullen esitti lisäkysymyksiä. Haastattelujen nauhoittaminen paransi myös osaltaan luotettavuutta. Nauhoittaminen mahdollisti tiettyyn tilanteeseen uudelleen palaamisen, esimerkiksi haluttaessa tarkistaa tehtyjä tulkin-toja (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 14–16). Haastattelujen luotettavuutta lisäsi myös se, että olimme paikalla itse havainnoimassa tuokioita ja näin ollen osasimme kohdentaa kysymykset oikein ja myös tulkita vastauksia paremmin.

Triangulaatiolla, jolla tarkoitetaan muun muassa eri tutkimusmenetelmien yhdistämistä, on mahdollista lisätä tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi ja Sarajärvi 2012, 143–149). Denzin (1970, 301–303) on jaotellut triangulation neljään eri tyyppiin. Tässä tutkimuksessa käytettiin niistä yhtä, tutkijatriangulaatiota, joka tarkoittaa useampien tutkijoiden osallistumista tutkimukseen. Muun muassa aineistoa analysoidessa sillä oli suuri rooli. Molemmat tutkijat teemoittelivat itsenäisesti haastat-

teluja, jonka jälkeen he tarkastelivat toistensa teemoittelemaa aineistoa. Teemoitteluprosessissa myös ulkopuolisista kysyttiin mielipidettä muodostamistamme teemoista. Myös tämä lisäsi osaltaan tutkimuksen luotettavuutta, sillä saimme varmuuden teemojen toimivuudesta.

7 TULOKSET

Tulokset perustuvat haastatteluissa keskusteltuihin teemoihin. Tutkimuksella on neljä pääteemaa, joita ovat *kirjoittaminen*, *oppilaan käyttäytyminen*, *Kirjoitetaan Koiralle -työpaja* sekä *eläin opetustyössä*. Alateemoja on yhteensä 12 kappaletta. Alateemat eivät jakaudu tasaisesti pääteemojen alle vaan kullakin pääteemalla on eri määrä alateemoja. Pääteemat ovat nähtävissä kuviosta 1.

Kuvio 1. Tutkimuksen pääteemat

Seuraavaksi esitellään tutkimuksen tulokset pääteema kerrallaan. Haastattelujen pohjalta muodostuneet alateemat käydään läpi yksitellen. Jokainen haastateltava toi omia näkökulmiaan jokaiseen pääteemaan, mutta kaikissa haastatteluissa ei käsitelty jokaista alateemaa, mikä käy ilmi liitteissä nähtävästä *Analyysirunko*-taulukosta (LIITE 2.).

7.1 Kirjoittaminen

Kirjoittamista tarkasteltiin tutkimuksessa useasta eri näkökulmasta. Halusimme selvittää, miten luokanopettajien mielestä kirjoittaminen yleensä heidän luokassaan onnistuu ja vaikuttiko koiran läsnäolo positiivisella tai negatiivisella tavalla oppilaiden kirjoitussuorituksiin Kirjoitetaan Koiralle -työpajassa. Näiden lisäksi yhdeksi alateemaksi muodostui kirjoittaminen koiran näkökulmasta, joka on yksi sanataiteen keinoista eläytyä toisen asemaan. Pääteemaan ”kirjoittaminen” liittyvät alateemat löytyvät kuviosta 2.

Kuvio 2. Kirjoittaminen

Teeman yhteenveto:

Haastateltavat kertoivat, että kirjoitus omassa luokassa onnistuu vaihtelevasti ja tasoerot oppilaiden välillä ovat suuria. Varsinkin poikien on opettajien mukaan vaikea päästä alkuun ja keksiä aihe tarinalle. Opettajat kokivat, että koiran läsnäololla oli positiivisia vaikutuksia, sillä oppilaat unohtivat, että kyseessä on varsinainen kirjoitustehtävä. Koiran näkökulmasta kirjoittaminen ja koiraksi eläytyminen motivoivat kirjoittamaan oppilaille uusista aiheista, joka näkyi varsinkin poikien tarinoissa.

7.1.1 Kirjoittaminen yleensä luokassa

Haastateltavilta kysyttiin, miten kirjoitus yleensä luokassa onnistuu ja heitä pyydettiin pohtimaan myös syitä siihen. Lähes kaikki opettajat mainitsivat, että kirjoittaminen luokassa onnistuu hyvin vaihtelevasti ja tasoerojen oppilaiden välillä nähtiin olevan suuria. Opettajat kertoivat, että päästyään alkuun oppilaat tuottavat hyviä tarinoita. Moni haastateltavista mainitsi ongelmia ilmenevän yleensä muun muassa alkuun pääsemisessä ja aiheen keksimisessä, jotka haastateltavien opettajien mukaan näkyvät varsinkin poikien vaikeuksina kirjoittamisessa. Jaska puhui edellä mainituista asioista ja tasoeroista tyttöjen ja poikien välillä.

Hyvin vaihtelevasti. Et tasoerot on valtavan suuria. Et aika pitkälle se riippuu siitä tai korreloi, et tytöt lukee kirjoja enemmän ja yleisesti tytöillä on helpompaa se tarinan kirjottaminen, et sanavarasto on parempi ja virheitä ei oo niin paljon. (Jaska)

Jouni kertoi, että oppilasjoukosta on helppo huomata innokkaat kirjoittajat, joilta tekstiä tulisi vaikka kuinka paljon tahansa.

No se alottamisen vaikeus on aika monilla, et siis eihän muksut... aika vähänhän ne niinku nykyään enää kirjottaa. Tai siis se menee niinku oikeestaan kaikki muuki, et ne jotka kirjottaa, ni ne kirjottaa sit tosi paljon, ihan sama ku muissaki harjoituksissa ja sit on niitä, joille on niinku hyvin tuntematon maailma. (Jouni)

Maija kertoi, että hänellä on hyvin heterogeeninen luokka, mikä näkyy luonnollisesti myös äidinkielen tunneilla ja kirjoittamisessa. Toiset hänen oppilaistaan kirjoittavat sujuvasti ja tekstiä muodostuu vaikka kuinka paljon, kun taas toisten on mahdotonta saada sanaakaan paperille.

Mul on ollu hyvin tota heterogeeninen luokka. Mul on simmosii, ku kirjottaa ihan solkenaan putkeen, pisteet ja lauseet muut unohtuu, mut sitä tarinaa tulee. Ja sit on ollu niitä joilla on tosi vaikeet sitä tarinaa tuottaa. Siis he ei tiedä, mistä he kirjottais. Se alottaminen, et mitä mä kirjottaisin, mistä kirjottaisin, ni se on työläin paikka. (Maija)

Myös Päivi sanoi, että lapsia, joilla on vaikeuksia aloittaa kirjoittaminen, löytyy aina. Hän totesi kuitenkin, että hänen luokkansa on hyvin innostunut ja motivoitunut kirjoittamaan. Tämä johtuu hänen mukaansa osaltaan varmasti siitä, että hänen oppilaansa ovat tottuneet kirjoittamaan tarinoita viikoittain ja myös lukemaan niitä toisille ääneen.

Aina niit löytyy, et on vaikeus alottaa, mutta nää kirjottaa! Oikeen pyytää, jos jää välin niinku joku viikko, et millon taas kirjoitetaan. He nauttii hirveesti, ku heidän tuotoksia luetaan sitten. (Päivi)

7.1.2 Kirjoittaminen koiran läsnäollessa

Opettajilta kysyttiin, miten he kokivat oppilaiden kirjoittamisen onnistuvan koiran läsnäollessa. Halusimme selvittää, oliko koiran läsnäololla vaikutusta oppilaiden kirjoitusprosessiin; oliko oppilaiden helpompaa aloittaa kirjoittaminen kuin yleensä ja olivatko valmiit tuotokset erilaisia luokassa tehtyihin kirjoituksiin verrattuna.

Opettajat kokivat, että koiran läsnäollessa lapset unohtivat kyseessä olevan kirjoitustehtävä ja keskittyivät tehtävään motivoituneina. Asiaa pohti muun muassa Jouni.

Must se oli hirveen hauskasti rakennettu juttu, se että kirjoitetaan koirasta ja se unohtuu tavallaan se kirjoitusjuttu lapsilta kokonaan, et hetkinen, mehän

ollaan tulossa tänne kirjottamaan. Eihän kukaan muistanu sitä enää siin vaiheessa, ku on koira, joka osaa englantia ja tunnistaa värit. (Jouni)

Haastateltavien mukaan oppilaat innostuivat kirjoittamaan aiheista, jotka yleensä eivät heitä välttämättä kiinnosta tai joista on normaalisti vaikea kirjoittaa. Varsinkin poikien kirjoitelmista opettajat olivat positiivisesti yllättyneitä.

Joo ehkä pojat ei ois muuten kirjottanu rakkaustarinoita tai rakkauskirjeitä ilman koira. (Kari)

Nii mun mielestä melkeen kaikki ylitti itsensä. Mun mielestä pojat suoritti todella positiivisesti. Pitkiä tarinoita tuli ja vähän huumoria mukaan sinne ja otettiin joku murre-juttu. Mut siis todella hyviä. (Jaska)

Opettajat pohtivat myös sitä, miten parin kanssa työskentely vaikutti kirjoitusprosessiin ja valmiiseen tuotokseen. Jaska mietti olisiko ollut parempi, jos oppilaat olisivat työskennelleet yksinään, sillä hän epäili, että joissain pareissa toinen teki melkein kaiken työn. Jaska päätyi kuitenkin siihen, että parityöskentely toimi ainakin hänen ryhmänsä kanssa hyvin ja tunti oli hyvä kokemus kaikille. Jos tehtävä olisi tehty itsenäisesti, kokemus olisi voinut olla huono niille oppilaille, jotka eivät yksinään saa paljon tekstiä aikaiseksi.

No toisaalta se voi olla hyvä, et siin oli se pari, ku mä en päässy katsomaan nyt, et heittikö molemmat niitä ideoita, ku jos se meni niinku oli ajatus, ni silloin sil ei oo mitään merkitystä, mut mul on vähän sellanen epäily, et jotku parit toimi silleen, et yks teki melkeen niinku kaiken. Mut jos siin sattuu olemaan parinan sellanen, joka ei oo hirveen aktiivinen, ni voi olla sit taas, jos jos se ei ois lähteny irtoomaan se tarina, ni se ois voinu olla huono kokemus. Ehkä se oli varmempi vaihtoehto näin. (Jaska)

Myös Maija mietti, miten parin kanssa työskentely vaikutti kirjoittamiseen. Hän uskoi tehtävän olleen riittävän motivoiva, sillä myös yleensä huonosti yhdessä toimivat oppilaat onnistuivat tekemään parityötä.

Yks poika kirjotti enemmän kun yleensä, mut mä en tiedä, et kui pal siihen vaikutti se hänen parins. Et hänel oli hyvin vilkas tyttö parina. Ja mä yritin jossain vaiheessa selvittää, et kumpi kirjotti enemmän, et kumman ideoita ne oli, mut ei he oikeen päässy sopuun siitä. Mut sielt tuli iso tuotos. Se oli

enemmän, ku mä uskalsin odottaa. Sit et se pari toimi, se oli nähtävästi riittävän motivoiva se tehtävä, et siit synty jotain. (Maija)

7.1.3 Kirjoittaminen koiran näkökulmasta

Kysyimme haastateltavilta myös kokivatko he, että koiran näkökulmasta kirjoittaminen auttoi oppilaita parempiin kirjoitustuloksiin ja mistä se arvelivat sen johtuvan. Lasten tehtävänä oli asettua Viljon asemaan ja koiran näkökulmasta rakentaa pohja tarinalle.

Maija kertoi, että kirjoittaminen koiran näkökulmasta auttoi oppilaita unohtamaan, että kyseessä on varsinainen kirjoitustehtävä. Lapsista oli hänen mukaansa hauskaa miettiä, mihin he koiran asemassa menisivät ja mitä aisteja käyttäisivät.

--mut se mikä siin oli, ni varmasti just et he kirjotti tavallaan sil koiral, ni he unohti sen jutun ja sit siit tuli hauskaa, ku he mietti, et minne se koira vieddään. Et se oli mun mielest enemmän tärkeä, et he miettis, et mikä on se paikka, mis koiral vois olla kivaa tääl lähiympäristös ja mitä se vois siel huomata. Mut kyl se varmaan autto siihen kirjottamisen alkuun, et he ei tavallaan tajunnu kirjottavansa. (Maija)

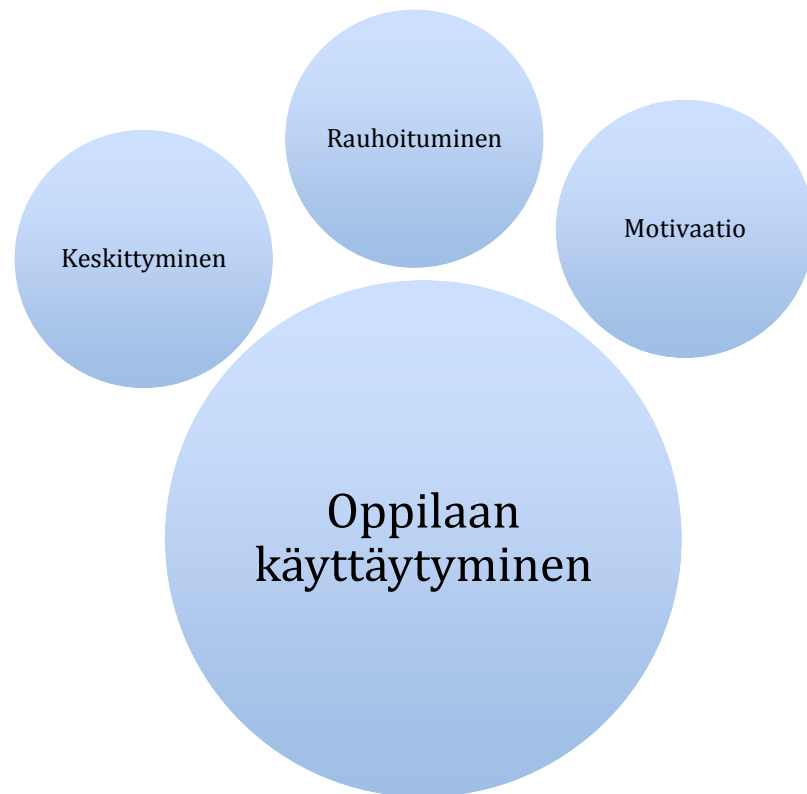
Meri ja Jaska olivat samaa mieltä siitä, että oppilaiden oli helpompi kirjoittaa koiran näkökulmasta eikä omana itsenä. Tästä syystä oppilaat pystyivät kirjoittamaan rohkeammin aiheista, jotka normaalisti tuntuvat haastavilta.

Joo kyllä mun mielest se, että sun ei tavallaan tarvinnu kirjottaa itselles tai laittaa tavallaan itteäs peliin vaan sit niinku ku sä saatoit olla se koira, et sit pysty ehkä rohkeemmin jopa kirjottaa, ku ei tarvinnu olla niinku, et mitä mieltä minä nyt olen vaan mitä mieltä se koira ehkä vois olla tai mitä se vois sanoa tai jotain. Ja varsinki, ku tää aihe oli tällänen ni mun mielestä tä oli tosi hyvä, ku tän ikäset ei välttämättä sit ittestään ehkä jostain ihastumisista tai rakastumisista halua kirjottaa edes. (Meri)

Mä olen ihan varma, et oli helpompi keksiä ja avautua, ku sai olla se koira ja kirjottaa jollekin toiselle eläimelle. Ku jos ois pitäny itsenä kirjottaa tytölle tai pojalle eli ihastuksen kohteelle. Tää oli selvästi.. Mä olin positiivisesti yllättyny niistä jutuista. (Jaska)

7.2 Oppilaan käyttäytyminen

Tutkimuksessa halusimme selvittää, miten opettajat kokivat oppilaiden käyttäytymisen koiran läsnäollessa. Kysyimme haastateltavilta, miten he kokivat ryhmän käyttäytymisen ja huomasivatko he eroa jonkun tietyn yksilön toiminnassa. Alateemoiksi muodostuivat haastattelujen perusteella keskittyminen, rauhoittuminen ja motivaatio.

Kuvio 3. Oppilaan käyttäytyminen

Teeman yhteenveto:

Kaikki opettajat kokivat, että koiran läsnäololla oli positiivinen vaikutus oppilaiden keskittymiseen. Koiran vaikutus näkyi selkeästi oppilaissa, jotka yleensä luokassa lähtevät liikkeelle tai eivät jaksaa kuunnella. Opettajien mielestä koiran koko ja olemus itsessään rauhoitti oppilaita. Motivoivaksi tekijäksi haastateltavat näkivät sen, että työpaja järjestettiin muualla kuin koulun omissa tiloissa ja sitä piti joku muu kuin luokan oma opettaja.

7.2.1 Keskittyminen

Haastateltavilta kysyttiin, vaikuttiko koiran läsnäolo oppilaiden keskittymiskykyyn myönteisesti tai haitallisesti. Kaikki haastateltavat näkivät, että koiran läsnäolo vaikutti ryhmään ja oppilaiden keskittymiseen ainoastaan positiivisesti. Jouni kertoi, että hänen luokkansa oli keskittyneempi kuin yleensä luokkatilanteessa ja oppilaat, jotka yleensä lähtevät liikkeelle, jaksoivat hyvin istua paikallaan koko tunnin ajan.

Mun mielestä pelkästään myönteisesti, et vaiks siin tuli semmosta, et aina rapsuteltiin, ku se meni ohi, ni tota kyl se mun mielest oli keskittyneempää se työnteko, ku esimerkiks luokkatilanteessa. Tässäki ryhmässä on lapsia, jotka ku selkäs kääntää, ni he konttaa lattialla. Eli viitisen oppilasta on sellasia, ku lähtee heti liikkeelle, ku kääntää selän ni eihän siel ollu mitään. Se oli täysin.. Kasas pysy se homma. Vain myönteisiä vaikutuksia mun mielestä. (Jouni)

Myös Jaska näki tilanteessa vain positiivisia vaikutuksia. Hänen mielestään oppilaat, jotka eivät yleensä jaksaa kuunnella, olivat nyt huomattavasti keskittyneempiä.

Mun mielestä se vaikutti positiivisesti. Osa ainaki on sellasia, ku ei jaksaa oikee kuunnella, ni paljon paremmin jakso. Yhdellä tos oli jotain pientä sijais-toimintaa, mut muilla oli aika hyvin fokus koko ajan siinä hommassa. (Jaska)

7.2.2 Rauhoittuminen

Keskittymisen lisäksi osa haastateltavista nosti puheeksi rauhoittumisen työpajan aikana. Opettajat kokivat, että koiran läsnäolo rauhoitti oppilaita ja syyksi siihen he näkivät muun muassa koiran koon ja käytöksen. Myös eläimen yleisesti rauhoittavasta ja samalla innostavasta vaikutuksesta puhuttiin.

Maija kertoi, että hänen oppilaansa olivat normaalia rauhallisempia. Syyksi hän näki sen, että koira oli kooltaan suuri ja käytökseltään rauhallinen. Maijan mukaan myös se, että koira otti kontaktin kaikkiin lapsiin, rauhoitti ilmapiiriä.

Musta ne oli normaalia rauhallisempia, koska se oli niin iso koira. Ja se, et he oli siellä niinkin rauhallisesti on poikkeuksellista mun luokalle tollasessa tilanteessa. Tää koira oli rauhallinen. Et semmonen joku chihuahua juoksee eestaas ja räksyttää hyväns lykys, et täs oli se koiran koko ja sit et miten se koira teki heidän kans niit asioit. Hän otti kontaktin kaikkiin lapsiin. (Maija)

Myös Päivi, Meri ja Jouni huomasivat koiran rauhoittavan ryhmää ja varsinkin vilkkaimpia lapsia sekä luovan hyvää työskentelyilmapiiriä. Päivin mukaan eläimellä on yleisestikin rauhoittava sekä innostava vaikutus samaan aikaan.

Joo ehdottomasti. Eläin on aina semmonen rauhottava ja positiivinen ja innostava samaan aikaan. Rauhottava ja innostava samaan aikaan. (Päivi)

No kyl se ehkä rauhotti näit vilkkaampia. Ettei ainakaan kukaan lähteny mihinkään kulkemaan tai mitään. (Meri)

No se, että aika rauhallista siellä oli ja sellanen tekemisen meininki. Et kyl se niinku selkeesti intoutu siit hommasta. Viljolla oli mykistävä vaikutus. (Jouni)

7.2.3 Motivaatio

Haastateltavat kokivat myös motivaation olevan olennainen osa prosessia ja motivaatiosta muodostuikin yksi alateemoista. Opettajien mielestä koira motivoi työ-

kentelemään tehokkaammin, mikä näkyi tunnin aikana rauhallisena käytöksenä ja keskittymisenä annettuihin tehtäviin.

Muun muassa Jouni ja Päivi näkivät, että motivaation vaikutti lisäksi se, että työpa-
jaa ohjasi joku muu kuin oma opettaja, työpaja tapahtui muualla kuin omassa luok-
kahuoneessa sekä se, että luokan oma opettaja ja muut tilanteessa olleet aikuiset
olivat itse näkyvästi innoissaan.

*-- meil on ihan vakitunnit, mitkä on kirjutustunteja ja muuta, ni tä oli kivaa,
niinku joku ulkopuolinen ihminen antaa uutta virikettä siihen. (Päivi)*

*Eli siin on tietysti jo se, et ollaan eri tilassa ja eri ihmiset puhuu ja se on kiin-
nostavaa, ku se sama hapannaama ei aina jauha siel luokan edessä. Eli to-
ta hirmu hyvin muksut jakso mun mielestä tehdä sen. Ottaen huomioon, et he
on vast kolmosluokkalaisia. -- Okei seki voi olla jos ne mukana olevat aikui-
set suhtautuu jotenki myötämieleisesti, vaikuttahan seki toki lapsiin... Eli jos
on niinku naama happamana eikä innostu mistään, ni eihän ne lapsetkaan
lähe sit ihan nii helposti mukaan. (Jouni)*

7.3 Kirjoitetaan Koiralle -työpaja

Haastattelussa halusimme selvittää, millaisia käsityksiä luokanopettajilla on Kirjoitetaan Koiralle -työpajan toimivuudesta ja vaikutuksista. Kysyimme haastateltavilta, kokivatko he työpajan hyödylliseksi, onko heillä parannusehdotuksia jatkoa varten ja oliko sanataideosuus liitetty tuntiin onnistuneesti. Omiksi alateemoikseen muodostuivat myös opettajien palautteet tunnista sekä opettajien näkemykset työpajan laajemmista käyttömahdollisuuksista.

Kuvio 4. Kirjoitetaan Koiralle -työpaja

Teeman yhteenveto:

Kirjoitetaan Koiralle -työpaja koettiin opettajien keskuudessa hyödylliseksi. Osa opettajista koki saaneensa siitä itse vinkkejä ja inspiraatiota ja osa taas näki hyödyn koituneen ensisijaisesti oppilaille. Viisi seitsemästä opettajasta koki, että työpaja toimi juuri sellaisenaan moitteettomasti ja tunnin rakenne oli hyvä. Parannusehdotuksiksi mainittiin pidempi aika ja monipuolisemmat kirjoitusharjoitukset. Sana- ja kuva-työpaja oli haastateltavien mielestä yhdistetty työpajaan onnistuneesti ja luontevasti, mutta muutaman opettajan mielestä osa käsitteistä oli kenties liian hankalia pienille oppilaille. Erityisen hyvänä asiana nähtiin, ettei oppilaiden tarvinnut kirjoittaa käsialakirjoituksella ja ettei kirjoitusvirheillä ollut väliä. Opettajien mielestä Kirjoitetaan Koiralle -työpajoja voisi tarjota samalle luokalle useampaan otteeseen, mikä antaisi mahdollisuudet laajemmille kirjoitustöille ja jättäisi joustovaraa aikataulujen kanssa.

7.3.1 Hyödyllisyys

Opettajilta kysyttiin, oliko tunti heidän mielestään hyödyllinen ja mitä he kokivat olevan syynä siihen. Jokainen opettajista vastasi tunnin olleen hyödyllinen, mutta syyt vastauksen taustalla olivat eriäviä. Toiset pohtivat hyödyllisyyttä oppilaiden kannalta, kun taas toiset näkivät hyötyvänsä työpajasta itse muun muassa saaden inspiraatiota omaan opetukseensa.

Jaska koki saaneensa työpajasta ideoita ja Jouni taas näki hyödylliseksi sen, että sai seurata oman luokkansa oppilaita uudessa tilanteessa, mikä antoi uudenlaista informaatiota oppilaiden käyttäytymisestä.

Oli todella hyödyllinen, tää tunti oli tosi hyvä, et eri tavalla tuli hyviä inspiroituksia. (Jaska)

Ehdottomasti. Se on itelle kiva, että aika harvoin on sellasta tilannetta, et pääsee ite seinäkukkaseksi, kattoo eritoten sitä, miten lapset on jossain

muussa tilanteessa. Sitä on aivan liian harvoin. Paljon enemmän pitäis olla sellasta, että joku muu vetäis sen tunnin ja ite sais sit seurata. Ei sen toisen ihmisen opetusta, no okei sitäkin, aina voi oppia lisää toiselta, mutta et näkee muksut sillee, ku he unohtaa heit, et ope on tuol takana ja sit näkee ihan eri asioita, ku tuolt edestä. (Jouni)

Maijan mielestä tunti oli hyödyllinen, koska hänen on vastaisuudessa äidinkielen tunneilla helppo palata työpajaan ja muistuttaa lapsia siitä, miten he kirjoittivat käyttäen eri aisteja apunaan. Näin hän pystyy motivoimaan oppilaita kirjoittamaan pidempiä ja monipuolisempia tarinoita. Samaa mieltä asiasta oli Aune.

Nyt mun on helppo palata siihen joskus ja sanoo, et muistaks te ku te kirjoitetti sille koiralle. Itseasias just mä pistin lapset kirjottamaan syyslomasta. Niist tuli hirveen lyhyitä, ihan muutama lause ja sit mä sanoin, et muistaks sä, ku sä kirjoitit sille koiralle, ni siel oli kaikkee, mitä koira näki, kuuli, haisto ja maisto. Et säki voit kertoa, jos sä oot ollu shoppailee, et misä sä olit ja paljo siel oli ihmisii ja muuta sellasta. Ni sit se rupes vähän lavenemaan se tarina. Et tavallaan siihen on nyt hyvä palata sillai, et mitä kaikkii asioita sinne voi lisätä ja missä aisteilla koettuja. (Maija)

Vähän erilaista jotakin ja ehkä sit just voi olla, et se jotakuta auttaa siihen, et osaa ens kerrallakin vähän jotain mieltii eri kantilta ja kirjoitella jotain tarinoita. Kyl voi olla, et se jotain auttaa silleen. (Aune)

Kari pohti tunnin hyödyllisyyttä oppilaiden kannalta. Kari näki, että uudenlainen tilanne ja erilainen kirjoitustehtävä auttoi oppilaita kokeilemaan uutta ja avaamaan sanaista arkkuaan.

Nimenomaan pojat ei tollasta tekstiä lähtis ihan heti kirjottamaan ja nyt he pääs kokeilemaan vähän sellasta sanaista arkkuaan. Mitä tulee ja syntyy, ku ei oltu rajattu hirveen tarkkaan. (Kari)

Meri sanoi, että tunti oli hänen mielestään todella hyödyllinen, koska sanataideosuuden aihealueet sopivat täydellisesti äidinkieleessä juuri käsillä oleviin aiheisiin.

Siis se oli tosi hyödyllinen, koska meil oli siis just ollu kielikuvat edellisel äikäntunnilla ni tota se osu niinku just. Et sit he pääsi heti harjottelemaan sitä. Ja sit tavallaan siitä oli hyötyä, et tuli se asia, mitä mejän ois kuitenkin pitäny tääl tehdä seuraavaks ni vähän eri tavalla. Ei ois paremmin voinu osuu, et siin kävi kyl hyvä tuuri. (Meri)

7.3.2 Opettajien palaute tunnista ja parannusehdotuksia

Haastattelun yhdeksi alateemaksi nousi opettajien palaute tunnista ja parannusehdotukset, joita he antoivat. Opettajilta kysyttiin, onko heillä mielessä parannusehdotuksia työpajan kehittämistä varten. Halusimme selvittää, onko työpajan rakenteessa, kestossa tai esimerkiksi osallistuvien oppilaiden määrässä kehittämisen varaa.

Viisi seitsemästä haastateltavasta koki, että työpaja toimi moitteettomasti juuri näin, eivätkä he olisi muuttaneet mitään. Haastattelun lomassa opettajien oma mielipide ja palaute tunnista tulivat hyvin esille. Päivi kertoi, että hän yllättyi positiivisesti ennakkoluuloistaan huolimatta. Jaska puolestaan analysoi työpajan kestoa ja fyysistä tilaa, joiden hän sanoi toimineen hyvin.

Must se oli kertakaikkisen hyvin ajateltu alusta loppuun. Myös se kesto ja kaikki, ihan sopiva. -- oikeestaan tota mul oli ittelläni niin semmonen kyyninen ennakkoluulo, et kirjota koiralle... Niin et mä ajattelin, et jaaha mitäs lässytystä siellä on ja pah ja höpöhöpö, elikkä yllätyin voimakkaan positiivisesti. (Päivi)

Jos ois ollu kaikki paikalla, mulla on 24 (oppilasta). Jos ois ollu kaikki paikalla, mut sattu olee pari kipeenä ja ku se oli jaettu kahteen osaan, ni mun mielestä se oli ihan hyvä. Tilana näil pikkuoppilail menee ihan hyvin, ku pystyy lattial kirjottaa, et se ei oo este. Kunhan se on rauhallinen ja hyvä tila. Pituus oli mun mielestä ihan mainio, tällänen oisko ollu vähän yli puol tuntia. (Jaska)

Parannusehdotuksia tuli kahdelta haastateltavalta. Jounin mielestä aikaa per ryhmä olisi saanut olla enemmän, mutta samalla hän totesi, että aikatauluongelmat olivat koulun päästä johtuvia, eikä järjestävän tahon syytä.

Et ainut mikä oli sääli, et meillä oli ehdottomasti liian vähän aikaa eli se ois voinu olla se puoltoist tuntii per ryhmä ja sit vaihtuu ryhmä eli se oli sääli, et siin tuli pikkusen kiire. Tai siis ei tullu kiire, vaan varmaan ei ehditty tekee kaikkea sitä, mitä piti. Sehän ei ollu järjestäjän puolelta se aikaongelma, vaan se on meidän oma ongelma eli se oli musta aivan mielettömän kiva ja vähän vaihtelua muksuille. (Jouni)

Maija sanoi olleensa yllätynyt siitä, miten vähän työpajan aikana varsinaisesti kirjoitettiin. Hän jäi myös kaipaamaan erilaisia kirjoitustehtäviä.

No se, miten vähän kirjoitettiin, ni se yllätti mut. Et jos nimenä oli, et kirjoitetaan koiralle, ni sit se hetki, mitä siit käytettiin kirjottamiseen, ni se oli kuitenkin aika lyhyt verrattuna siihen kaikkeen muuhun. Ja sit se loppus niinkun töksähtäen, et mä jäin mieltii, et olisko sitä voinu sit viel jatkaa, et sielt ois voinu syntyä lisääkin kirjoitustuotetta. (Maija)

7.3.3 Sanataide

Haastateltavia pyydettiin miettimään, oliko heidän mielestään sanataide yhdistetty Kirjoitetaan Koiralle -työpajaan onnistuneesti. Oppilaille painotettiin ennen kirjoittamista, että tehtävää ei tarvitse tehdä käsialakirjoituksella. Ohjaaja kertoi myös, että oppilaiden ei tarvitse kirjoittaa virheetöntä tekstiä tai käyttää kirjakieltä. Työpajaan osallistuneet luokat olivat olleet osallisena sanataidetunneilla myös Kiertokoulu Kiekun puitteissa, joten osa opettajista peilasi vastauksiaan näihin tunteihin.

Monet opettajista kokivat, että sanataideosuuden yksi parhaimmista ominaisuuksista oli, että oppilaiden ei tarvinnut kirjoittaa tarinoita käsialakirjoituksella ja että kirjoitusvirheillä ei ollut työn kannalta mitään merkitystä, koska kirjoitettiin ”koirana” ja koirahan ei välttämättä osaa kirjoittaa oikein. Se helpotti varsinkin heikompien kirjoittajien alkuun pääsemistä.

No mun mielestä se tuli esille, et ei oo virheillä väliä eikä oo oikeeta ja väärää, et siit taidettiin sanoa viel siin pitkin sitä hommaa ja varmaan siis sellaset kirjottajat, jotka niinku lukittuu, et eivät saa niinku homman alusta kiinni, ni kyl mä luulen, et se heitä helpotti. (Jouni)

Haastateltavien mielestä sanataideosuus oli liitetty tuntiin luontevasti, eikä erillisenä kielioppiosuutena, kuten Jouni ja Aunekin totesivat.

Se oli mun mielestä hyvin luontevaa. Se ei ollu mitenkää erillinen osa. Se niinku muljahti siitä kirjottamishommaan ja Viljo seurasi tilannetta ja se oli must tosi kiva. (Jouni)

*Kyl mun mielestä se oli luonteva sillai et ei niit edes ajattele kielioppiasioina.
(Aune)*

Maijankin mielestä sanataide oli liitetty tuntiin hyvin, mutta jotkut käsitteet (muun muassa miljö) olivat oppilaille turhan vaikeita. Hän totesi, että pienten oppilaiden kohdalla käsitteistö on pieni eikä tärkeimmässä osassa opetuksessa, joten käsitteisiin ei kannata lähteä syventymään.

Mä voisin kuvitella, et siin oli aika paljon vaikeita asioit ja vaikeit sanoja, et osa ymmärsi ihan varmaan, osalt se meni yli niin et huise kävi, mut et yritys oli hyvä. Miljöö käsitteenä on aika vaikee. Et mä en tiedä, oisko niin voinu käyttää jotain toista sanaa, jos mieltii, et he on kuitenkin kolmasluokkalaisii, ni käsitteistö on aika pieni. -- Mä en ainakaa koe niit kauheen tärkeiks kolmannella luokalla, et sillon pitää hakee jotain muita juttui, et saadaan vahvat perustaidot. -- Et voihan ne sillai mainita, mut ei niihin kannata niin pal syventyy. (Maija)

7.3.4 Laajemmat käyttömahdollisuudet

Menetelmän kehittäjien toiveesta kysyimme haastateltavilta, onko heidän mielestään työpajaa mahdollista laajentaa projektiluontoiseksi ja miten se kannattaisi käytännössä järjestää. Halusimme myös selvittää, olisivatko opettajat kiinnostuneita toteuttaa Kirjoitetaan Koiralle -työpajaa omassa opetuksessaan, jos he saisivat koulutuksen asiaan ja sopivan koiran käyttöönsä.

Haastateltavien kanssa mietittiin, miten mahdollinen projekti kannattaisi järjestää. Opettajat näkivät, että koiran läsnäololla oli positiivinen vaikutus oppilaiden käyttäytymiseen. He kuitenkin pohtivat, motivoisiko työpaja enää, jos siitä tehtäisiin projektiluontoinen ja lapset tottuisivat koiran läsnäoloon.

Nii vaikee sanoo,se pitäis varmaan kokeilla, mut kyl nyt ainaki tän kokemuksen perusteella vois ottaa toisenkin kerran. Mut motivoiks se sit enää kymmenennen kerran jälkee, ni on ihan eri asia... (Kari)

Suurin osa opettajista uskoi, että työpaja toimisi projektiluontoisena ja he olivat innoissaan ideasta. Jounin mielestä projekti antaisi mahdollisuudet joustavammalle aikataululle ja laajemmille kirjoitustuotoksille.

Mun äsken tuli mieleen, et joku sellanen projektiluontoinen juttu vois olla todella kiva, eli se ois niinku muutama kerta ja sit siin päästäis siin kirjottamisessa ja tietysti myös Viljossa pidemmälle. Se vois olla erittäin hyvä. Et tietäis, et tätä on viis kertaa ja sit siin ois vähän pelivaraa, et jos joskus jää kesken, ni sit vois seuraavalla kerralla jatkaa ja ei ois niin kiire. Eihän siinä niinku hopun tuntua ollu, mut se oli sääli, ku se oli niin lyhyt se aika. (Jouni)

Jaskankin mielestä koiralle voisi kirjoittaa useamman kerran. Hän kuitenkin huomautti, että varsinkin viidennellä luokalla äidinkielen tunteja on valitettavan vähän. Hänen mukaansa olisi hienoa, jos eläinavusteista toimintaa voisi integroida myös muihin oppiaineisiin.

Tää on äidinkieltä, vaiks voihan sen ympätä muuhunkin. Viidennellä luokalla on se probleema, että äidinkielen tunteja on kauheen vähän. Nyt me aletaan sitä kielioppii painamaan, tylsää... Tää on ollu sellast kivaa vaihtelua siihen, et ehdottomasti käyttökelponen idea. Musta ois hieno juttu, jos tästä saadaan joku projekti aikaseks tän perusteella. On ihan sen arvosta, hyvä piristys arkeen. (Jaska)

Kysyttäessä opettajien kiinnostuksesta toteuttaa työpajaa itse omassa opetuksessaan, saimme mielipiteitä laidasta laitaan. Innostuneita ideasta olivat muun muassa Maija, Jouni, Päivi ja Aune. Jounin mukaan opettajat usein jumiutuvat omiin rutiineihinsa, eivätkä ole innovatiivisia ja muuta vanhoja työtapoja. Hän puhui myös siitä, miten eri eläinlajeja, kuten hevosia, voisi käyttää Viljon tavoin innoittamaan oppilaita kirjoittamaan.

Joo voisin. Yleensä mä tykkään tehdä kaikkee semmost erilaist, et se on vaan sääli etten mä kerkee, ku on näitä hallinnollisia juttuja, et sit tavallaan muut asiat jää vähän sivuun. Et jos mul olis oma koira, niin mä voisin mieltii sitä. (Maija)

Kyllä, jes, heti! Ehdottomasti voisin tehdä, et se oli hyvin toisen tyyppistä, ku koulus oleminen, vaikka täälläki yritetään muuttaa työtapoja ja olla innovatiivisia, ni kyllähän se väistämättä menee, et joku jumiutuu niihin omiin rutiineihinsa ja tekee omalla tavallaan. Mulle tuli mieleen, et hevonenki vois ol-

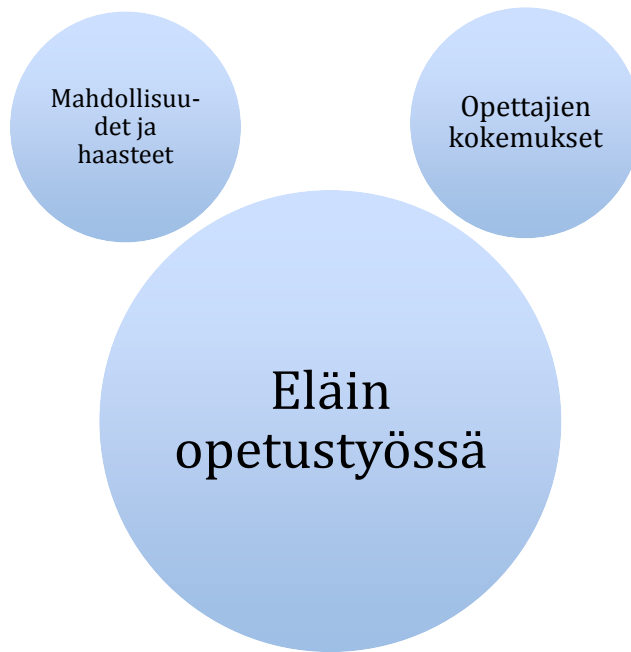
la osa tällästä projektia, et se eläinki vois käytännössä vaihtua. Eli ois koira ja hevonen ja mentäis sinne tallille ja ensin puuhtailtais hevosten kanssa ja sit siel tallilla tehtäis samantyylinen juttu, et kirjoitettais hevosen silmin. Seki vois olla tosi hauskaa. (Jouni)

Kari ja Meri kertoivat, etteivät ole eläinhmisiä alkuunkaan. He eivät kertomansa mukaan voisi tai haluaisi käyttää eläinavusteista toimintaa omassa opetuksessaan itse, vaikka koulutuksen saisivatkin.

Mä en oo koiraihminen yhtään, ei siit tulis yhtään mitään. Et varmaan pitäis olla vähän jotain aikasempaa taustaa koiran kans. (Meri)

7.4 Eläin opetustyössä

Tulevina opettajina meitä kiinnosti myös, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia haastateltavat näkivät eläimen käytössä opetustyössä. Positiivisina asioina haastatteluissa mainittiin muun muassa eläimen rauhoittava vaikutus oppilaiden käytökseen ja innostava vaikutus opiskeluun. Haasteena opettajat näkivät allergiset oppilaat, joita on nykyään paljon.

Kuvio 5. Eläin opetustyössä

Teeman tiivistelmä:

Opettajien mielestä eläin luokassa rauhoittaisi varsinkin erityistä tukea tarvitsevia oppilaita. Haasteena opettajat mainitsivat allergiset oppilaat ja työntekijät. Haastateltavilla ei ollut eläinavusteisesta toiminnasta pedagogisesti toteutettuna aikaisempaa kokemusta.

7.4.1 Mahdollisuudet ja haasteet

Jounin mielestä luokahuoneissa ovat nykypäivänä jatkuvasti esillä oppilaiden sosiaaliset ongelmat, joihin eläimen läsnäolo voisi tarjota kaivattua apua. Hän kertoi, että jos hän olisi erityisopettaja ja opetettavana olisi pienluokka, niin hän mahdollisesti ottaisi koiran mukaansa joka päivä, jos luokassa ei olisi allergisia oppilaita. Myös Päivi koki, että varsinkin erityisoppilaat hyötyisivät eläimen läsnäolosta suuresti.

Mä jotenki yleisesti koen, että eläin opetustyössä olis äärimmäisen hyödyllinen ja jos olisin erityisopettaja, ni mä ehkä yrittäisin sellasta järjestelyä, et ois koira mukana aina koulupäivän aikana. Eli koira tulis opettajan kanssa kouluun ja lähtis sitten koulusta, ku koulupäivä on ohi. Mä näen, et siit ois mielettömän paljon hyötyä. Nää on sosiaalisesti yhä haastavampia nää tilanteet, eli jos se on eläin, jolle puhua ja purkaa murheita ja jakaa iloja ja suruja, niin se voi olla tosi hyvä. (Jouni)

Erittäin positiivinen olo jäi. Nii tuli vaan mieleen tosta ylipäättänsä eläinten käytöstä, et kyllähän se toimis hyvänen aika, et mulla on hirveesti näitä erityisoppilaita, niin ihan tommosessa tukiopetuksessa ja muussa tämmösesä. (Päivi)

Maija kertoi, että hän on miettinyt, miten hienoa olisi, jos koululla olisi oma eläin, jota voisi hyödyntää opetustyössä. Muiden tavoin hänkin koki allergiset oppilaat ja työntekijät ongelmana mietittäessä eläimen tuomista kouluun.

Mä oon monta kertaa miettinyt, et se olis ihan huikeet, ku koulul olis oma koira tai kissa tai joku muu eläin. Mut siin on ongelmana, et koulul on nykyään

aika paljon allergisii oppilai ja työntekijöi, et se on vaikee toteuttaa. -- Mä uskon, et olis hyvä asia,et se vaikuttaa aina. Seki jo, et luokas on jonku pikkusisko tai -veli. ni se tunnelma muuttuu. (Maija)

Maijan kanssa puhuimme myös koiraa pelkäävistä lapsista. Hänen luokassaan yksi lapsi pelkäsi aluksi koiraa, mutta lopputunnista uskalsi ja jopa hieman pyrki koskettamaan koiraa. Syyksi oppilaan rohkaistumiseen tunnin loppua kohden Maija näki koiran rauhallisuuden.

7.4.2 Opettajien kokemukset

Yhdeksi alateemaksi muodostui opettajien omat kokemukset eläinten käytöstä opetustyössä. Kenelläkään seitsemästä haastateltavasta ei ollut aikaisempaa kokemusta pedagogisesti toteutetusta eläinavusteisesta työskentelystä ja useat sanoivat, että mahdollisuutta siihen ei oltu ennen edes tarjottu.

Ei tää oli ihan eka kerta, ihan ensimmäinen kerta. Mun mielestä ei oo ollu mahdollisuuttakaan koulun kautta tälläseen. (Jouni)

Ei varsinaisesti opetukseen liittyvää. Mitä sitte 4H:lla on ollut jotain, meil on valinnaiskursseja, ni jotai tämmösii ryhmi, mut ei varsinaisesti tolla tavalla pedagogisesti toteutettuna oo ollu. (Päivi)

8 POHDINTA

Tutkimuksessa selvitettiin luokanopettajien käsityksiä Kirjoitetaan Koiralle -työpajan vaikutuksista oppilaiden kirjoitussuorituksiin ja käyttäytymiseen. Lisäksi haluttiin kuulla opettajien mielipiteitä eläinavusteisuuden mahdollisuuksista ja haasteista. Aiheen valintaan vaikutti suuresti tutkijoiden oma koulutustausta sekä kiinnostus eläinavusteiseen työskentelyyn varsinkin koulumaailmassa. Tutkimuksen aihetta miettiessämme konsultoimme Maarit Haapasaarta, joka esitteli meille Kirjoitetaan Koiralle -työpajat ja suositteli aiheen valintaa.

“Miten Kirjoitetaan Koiralle -työpaja vaikutti oppilaiden kirjoitussuorituksiin?” -aihetta lähestyttiin selvittämällä, miten opettajien mielestä kirjoittaminen yleensä luokassa onnistuu ja huomasivatko he mitään eroa oppilaiden kirjoittamisessa koiran läsnäollessa. Halusimme vertailla näitä kahta tilannetta, jotta saisimme selville, millaisia vaikutuksia eläimellä on oppilaiden keskittymiskykyyn ja motivaatioon kirjoitustilanteessa. Kaikki haastatellut kertoivat eron olleen huomattava ja ainoastaan positiivinen. Haasteeksi luokassa kirjoittamiseen opettajat mainitsivat alkuun pääsemisen sekä aiheen keksimisen vaikeuden. Nekin oppilaat, jotka yleensä kokevat tarinan aloittamisen vaikeana, pääsivät helposti alkuun ja syyksi tälle opettajat näkivät sen, että oppilaat unohtivat kyseessä olevan varsinainen kirjoitustehtävä. Tähän vaikutti luonnollisestikin moni asia; tuntia ei pitänyt oma opettaja, tapahtumapaikka oli muu kuin oma luokka, kirjoittaa sai vaikka murteella ja käsialakirjoituksen sai unohtaa.

Opettajien mielestä yksi ehkä vaikuttavimmista tekijöistä oli kuitenkin koiran läsnäolo ja se, että tarina kirjoitettiin koiran näkökulmasta. Niin voimassa olevassa kuin tulevassakin opetussuunnitelmassa mainitaan äidinkielen tavoitteissa, että oppilasta tulee ohjata asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Tämän voi ajatella olevan Kirjoitetaan Koiralle -työpajojen keskeisin tavoite. Työskentelyn lähtökohtana on kasvattaa empatiakykyä, jota harjoitellaan asettumalla toisen asemaan. Asettuessaan koiran nahkoihin oppilaan ei tarvitse kirjoittaa

omana itsenään ja aihetta on helpompi lähestyä. Tämä näkyi varsinkin 5.–6. -luokkalaisten poikien keskuudessa, kun he kirjoittivat ja lukivat rakkauskirjeitä koiran sanoin. Tuotokset olivat hämmästyttäviä ottaen huomioon, että niitä olivat kirjoittaneet murrosikäiset pojat. Jos heidän olisi käsketty kirjoittaa rakkauskirje omalla itsenään ilman koiraa, olisi se varmasti ollut vaikea ja eikä kovinkaan mieluisa tehtävä. Koiran avulla saatiin oppilaat ”huijattua” käsittelemään murrosikäiselle muuten vaikeaa aihetta. Myös jo pelkästään koiran läsnäolo ja sen osaamien taitojen esitteleminen tuntui olevan oppilaille niin eriskummallinen ja jännittävä tapahtuma, että he unohtivat normaalit vaikeutensa kirjoittamisen kanssa. Kukaan ei enää muistanut, että kyseessä oli kirjoitustehtävä, kun paikalla oli englantia osaava ja värit tunnistava koira. Niin kuin aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, jo pelkkä eläimen läsnäolo voi vaikuttaa ihmiseen positiivisesti (Green Care Finland 2014).

Oppilaiden käyttäytymiseenkin työpaja vaikutti ainoastaan positiivisesti. Opettajat kertoivat, että oppilaat, jotka yleensä helposti lähtevät liikkeelle luokkahuoneessa, jaksoivat nyt hienosti keskittyä ja istua paikallaan. Syyksi tähän nähtiin muun muassa koiran suuri koko ja rauhallinen käyttäytyminen. Jos koira olisi ollut esimerkiksi jokin haukuva ja hyppivä pikkukoira, olisi vaikutus voinut olla päinvastainen. Suuri ja rauhallinen eläin saa usein ihmisetkin automaattisesti rauhoittumaan ja herättää varmasti jonkinäköistä pelonsekaista kunnioitusta eläintä kohtaan. Toisena syynä oppilaiden motivoituneeseen ja rauhalliseen työskentelyyn näkivät haastattelutavat sen, että oppilaat saivat etsiä itselleen mukavan kirjoituspaikan lattialta tai vaikka pöydän alta. Mediassa on viime aikoina keskusteltu paljon pulpetittomasta luokasta ja sen vaikutuksista oppilaiden keskittymiseen. Opettaja-lehden artikkelissa (36/2014) kerrotaan Turun Runosmäen koulusta, jossa viidennen luokan opettaja kyllästyi tilan apeuteen ja sen 70-lukulaisiin pulpetteihin. Hän soitti Opetushallitukseen kysyäkseen, tarvitseeko luokassa todella olla pulpetit ja vastaus oli, että ei tarvitse. Niinpä luokka tyhjennettiin pulpeteista ja tilalle tuotiin sohvia ja pöytiä. Artikkelin mukaan pulpetiton luokkatila antaa levottomille mahdollisuuden liikkua tunnin aikana ja sosiaalisille mahdollisuuden oppia yhdessä. Tällainen vapaampi opis-

keluuympäristö näyttää toimivan todella hyvin ainakin Kirjoitetaan Koiralle -työpajassa.

Jos niinkin radikaali opetusympäristön muokkaaminen kuin pulpettien raivaaminen kokonaan pois tuottaa hyviä tuloksia, eikö opetusmetodejakin voisi hieman uudistaa ja tuoda koulun arkeen koiran, jonka kanssa ja avulla opeteltaisiin asioita, kuten kirjoittamista. Samoin kuin pulpettien heittäminen ulos luokasta ja sohvien tuominen tilalle, koiran tai jonkun muun lemmikin tuominen kouluun tekisi koulun kodinomaisemmaksi. Tällainen opiskeluympäristö voisi olla motivoiva tekijä monen oppilaan kohdalla. Varsinkin alkuopetuksessa lämmin ja turvallinen opiskeluympäristö on hyvin tärkeä, jolloin kodinomaisesta opiskeluympäristöstä olisi luutavimmin vain hyötyä. Vanhemmat oppilaat, jotka eivät ole enää kovin motivoituneita koulutyöhön, voisivat puolestaan saada uutta intoa koulukäyntiin, jos koulu ei enää näyttäisikään ja tuntuisikaan niin perinteiseltä koululta.

Tulevina luokanopettajina halusimme tutkia, mitä mahdollisuuksia ja mitä haasteita eläinavusteisuudella koulumaailmassa on. Haasteeksi opettajat mainitsivat allergiset oppilaat, joita on nykypäivänä paljon. Jotta allergisilta reaktioilta vältyttäisiin, järjestetään työpajat poikkeuksetta koulun ulkopuolisissa tiloissa. Kirjoitetaan Koiralle -työpajoissa allergiset oppilaat saavat työskennellä tilan toisella puolella niin, etteivät joudu kosketuksiin koiran kanssa. Sekään ei kuitenkaan aina riitä, sillä pelkkä koiran läsnäolo samassa huoneessa saattaa aiheuttaa jollekin allergisen reaktion. Tällöin voidaan miettiä, pitäisikö allergiselle oppilaalle, joka ei allergiansa takia voi osallistua työpajaan muiden mukana, keksiä jotakin vastaavaa tekemistä? Voisiko oppilas osallistua työpajaan eri tilassa esimerkiksi internetin näköpuhelun välityksellä? Tai voisiko hän kirjoittaa pehmolelukoiralalle, jota voisi pajata ja rapsutella samalla tavalla kuin muut oppilaat rapsuttelevat Viljo-Valdemaria. Kokemus ei ehkä ole aivan samanlainen, mutta mahdollisimman samankaltainen. Koska eläinavusteinen työskentely ei kuulu opetussuunnitelmaan ja on vapaaehtoista toimintaa, voi varmasti moni opettaja päättää olla osallistumatta työpajaan kokonaan, jos joku luokasta on allerginen. Tämä on harmi muiden oppilaiden kannalta,

mutta toisaalta koko luokan yhteinen tekeminen kasvattaa varmasti luokkahenkeä. Jos joku jää joukosta pois jonkun hänestä itsestään riippumattoman syyn takia, voi hän jäädä ulkopuoliseksi muiden jakaessa mukavan kokemuksen, josta varmasti keskustellaan ja jota mietitään monesti jälkeempäinkin.

Myös koiraa pelkäävät oppilaat voivat olla esteenä eläinavusteisuuden järjestämiselle kouluympäristössä. Jos koira on luonteeltaan rauhallinen ja tasapainoinen, voi oppilas kuitenkin päästä pelkojensa yli. Kuten aiemmin todettiin, pelokasta lasta ei saa koskaan pakottaa lähestymään koiraa, vaan hänen on annettava seurata tilannetta sivusta. Rauhallinen ja ystävällinen terapiakoira voi auttaa pelokasta lasta huomaamaan, että kaikki koirat eivät ole pelottavia ja käyttäydy hänen odottamalla tavalla. (Jalongo, ym. 2004, 13.) Työpajoissa kenenkään ei ole pakko koskea eikä edes olla lähellä koiraa ja tämän vuoksi jokaisen työpajan aluksi koiran ohjaaja kysyi, voiko koiran päästää vapaaksi vai pidetäänkö se kytkettynä. Eräässä Kirjoitetaan Koiralle -työpajassa koiraa pelkäävä oppilas halusi istua hieman sivussa opettajan vieressä. Tarkkailtuaan koiraa ja sen käytöstä tunnin verran, uskaltanut hän lopuksi tekemään tuttavuutta koiran kanssa. Tämä ei koiran ohjaajan mukaan ollut ensimmäinen tapaus, jossa oppilas on voittanut pelkonsa koiraa kohtaan työpajan aikana.

Kaikki haastatellut mainitsivat, että työpajat toimisivat hyvin myös projektiluontoisena, mikä antaisi mahdollisuuksia erilaisille ja laajemmille kirjoitustöille. Koska työpajojen vetäjien ideana onkin laajentaa toimintaa ja saada Kirjoitetaan Koiralle -työpajoille jalansijaa uusiin kouluihin ja useammin toteutettavaksi, olisi tärkeää saada mainostettua toimintaa oikein. Opettajat voisivat innostua ideasta, jos asiaa tehtäisiin enemmän selvitystyötä ja mielellään vielä tutkimuksia, jotka antaisivat konkreettista näyttöä menetelmän toimivuudesta. Koska tämä tutkimus oli laadullinen ja koostui seitsemän ihmisen haastattelusta, eivät tulokset ole mitenkään yleistettävissä, eivätkä ehkä tämän takia vakuuta kaikkia työpajan toimivuudesta. Siihen tarkoitukseen voisi aiheesta tehdä esimerkiksi määrällisen pitkäikäistutkimuksen, jossa verkkiryhmän ja kontrolliryhmän, joka kävisi säännöllisesti Kirjoitetaan Koi-

ralle -työpajassa, kirjallisia tuotoksia verrattaisiin. Jos tutkimuksen tulos näyttäisi työpajalla todellakin olevan positiivisia vaikutuksia oppilaiden suorituksiin, voisivat asiaan skeptisestikin suhtautuvat opettajat vakuuttua toiminnan positiivisista hyödyistä ja innostua osallistumaan työpajaan. Tässä tutkimuksessa työpajan tavoitteita verrattiin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2004) äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteisiin, mutta jatkotutkimuksissa tavoitteita ja tuloksia voisi verrata vuonna 2016 voimaantulevan opetussuunnitelman tavoitteisiin ja näin saada konkreettista näyttöä opettajille työpajan tavoitteellisuudesta ja toimivuudesta tulevaisuudessakin.

Tilaa jatkotutkimuksille olisi myös eläinavusteisuuden käytöstä erityisoppilaiden keskuudessa, josta muutamat opettajat mainitsivat myös haastatteluissaan. Eläinavusteisen terapian käytöstä on tutkittua hyötyä muun muassa ahdistuneisuuden ja aggressiivisen käyttäytymisen vähentämisessä (Kittilä, Kiiski-Mäki ja Ikkäheimo 2013, 230–231), jonka takia eläinavusteinen työskentely voisi sopia hyvin esimerkiksi psyykkisesti oirehtivalle lapselle tai nuorelle. Myös muita eläinavusteisuuden muotoja koulumaailmassa voisi tutkia, kuten ratsastusterapiaa, josta puhuimme muutamien haastateltujenkin kanssa. Harvalla koululla on resursseja tähän, mutta hienoa olisi, jos mahdollisuuksia järjestettäisiin. Kirjoitetaan koiralle -työpajoja voisi tutkia myös oppilaiden näkökulmasta. Tutkimuksessa haastateltujen opettajien mukaan oppilaat näyttivät nauttivan ja pitävän työpajasta, mutta tarkempaa tietoa saisi, kun kysyisi suoraan lapsilta.

Eläinavusteisuutta voisi mahdollisesti yhdistää myös muihin kouluaineisiin, niin kuin Jaska haastattelussa ohimennen mainitsi. Kittilän, Kiiski-Mäen ja Ikkäheimon (2013, 230–231) mukaan eläinavusteisuudesta on löydetty hyötyjä myös sosiaalisten sekä motoristen taitojen alueella. Olisiko mahdollista tuoda eläinavusteisuutta muihinkin oppiaineiseen, esimerkiksi liikunnan tai ympäristöopin tunneille? Liikunnassa eläinavusteisuutta voisi toteuttaa esimerkiksi agilityn tai ratsastuksen muodossa. Ympäristöopissa voitaisiin tutustua vaikka metsään koiran jalanjäljissä. Täl-

lä alueella olisi paljon mahdollisuuksia tutkimuksille, jotka viitottaisivat eläinavusteisuuden tietä koulumaailmaan.

8.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa moni asia. Jotta tutkimus olisi toistettavissa, pyrittiin tutkimuksen jokainen vaihe kuvaamaan mahdollisimman tarkkaan (Hirsjärvi ym. 2012, 232). Lukijalle pyrittiin myös antamaan mahdollisimman tarkka kuvaus tutkimuksen teoreettisista lähtökohdista ja niiden liittymisestä tutkimukseen. Koska tutkimuksessa käytettiin fenomenografista lähestymistapaa, tulosten yleistettävyyks on toissijaista, sillä ihmisten käsitykset ovat aina kontekstisidonnaisia ja ne voivat muuttua (Metsämuuronen 2008, 36). Laadullisen näkökulman takia tutkimustulokset eivät ole tilastollisesti merkittäviä vaan tavoitteena oli kuvata yksittäisten ihmisten käsityksiä tutkittavasta asiasta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi ym. 2012, 139) ja nostaa esille ajatusmalleja. Tässä tutkijat kokivat onnistuneensa. Tutkijoilla on myös syytä uskoa, että kaikki haastateltavat kertoivat käsityksistään totuudenmukaisesti.

Tutkimuksessamme käytettiin laadulliselle tutkimukselle tyypillistä analyysimuotoa eli teemoittelua. Pääteemoja muodostui haastattelujen perusteella neljä ja ne olivat *kirjoittaminen, oppilaan käyttäytyminen, Kirjoitetaan Koiralle -työpaja ja eläin opetustyössä*. Jokaisen pääteeman alle löydettiin useita alateemoja, joilla teemoja täydennettiin. Teemoittelun luotettavuutta lisäsi tutkijatriangulaatio (Denzin 1970, 301–303) joka tässä tapauksessa tarkoitti sitä, että kaksi tutkijaa analysoi aineistoa ensin itsenäisesti ja sen jälkeen yhdessä. Teemoittelun tulokset esiteltiin lisäksi ulkopuoliselle henkilölle, joka oli myös tutustunut aineistoon ja osasi tästä syystä kriittisesti arvioida, olivatko muodostetut pääteemat oleellisia ja aineistoa vastaavia.

Koska kaikki haastateltavat olivat henkilöitä, jotka olivat vapaaehtoisesti halunneet osallistua Kirjoitetaan Koiralle -työpajaan, olivat myös tutkimustulokset pääasiallisesti positiivisia. Opettaja, jonka suhtautuminen eläimiin ja eläinavusteiseen työs-

kentelyyn olisi negatiivinen, ei varmaankaan olisi halunnut osallistua koko työpajaan. Toki muutama haastateltava kertoi olleensa etukäteen ennakkoluuloinen työpajan toimivuudesta ja hyödyllisyydestä, mutta yllättyneensä kuitenkin hyvinkin positiivisesti. Eläinavusteinen työskentely oli kaikille haastatelluille uusi asia, mikä mitä luultavimmin vaikutti heidän kommentteihinsa. Jos heillä olisi ollut enemmän kokemusta asiasta, olisivat he luultavasti osanneet katsoa ja arvioida työpajaa eri kantilta. Myöskin jos työskentelytapa olisi ollut heille vanha ja tuttu juttu, ei siinä olisi ollut samanlaista uutuudenviehätystä, joka saattoi tässä tilanteessa vaikuttaa joidenkin haastateltavien näkemyksiin ja kommentteihin.

Myös tutkijoiden oma suhtautuminen tutkimuksen aiheeseen ja siitä johtuvat tiedostetut ja tiedostamattomat päätökset saattoivat osaltaan vaikuttaa mm. teorian valintaan sekä haastattelukysymysten muotoiluun ja haastattelujen kulkuun. Tutkija, jonka oma asenne koiriin ja eläinavusteisuuteen olisi negatiivinen, olisi varmaankin tarkastellut asioita aivan erilaisesta näkökulmasta ja lähtökohdat tutkimukseen olisivat olleet erilaiset. Tulosten luotettavuutta pyrittiin kuitenkin lisäämään runsailla sitaateilla, jotta lukija pystyisi tarvittaessa arvioimaan, ovatko tehdyt tulkinnat varmasti aineistolähtöisiä vai ovatko tutkijoiden omat ennakkokäsitykset ja mielipiteet ohjanneet tulkintoja.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös se, että Kirjoitetaan Koiralle -työpaja on edelläkävijä, eikä vastaavaa toimintaa ole tiettävästi Suomessa tai maailmalla aikaisemmin toteutettu. Näin ollen koiralle kirjoittamisesta ei ole teoriaa tai aiempia tutkimustuloksia, joihin tutkimuksesta saatuja tuloksia olisi voinut verrata. Eläinavusteisuudesta tehtyihin tutkimuksiin verrattaessa tulokset vaikuttivat kuitenkin uskottavilta ja eläinavusteisuuden hyödyt näyttivät samansuuntaisilta.

LÄHTEET

Banks, M. R. & Banks, W. A. 2002. The effects of animal-assisted therapy on loneliness in an elderly population in long-term care facilities. *The Journals of Gerontology. Series A, Biological Sciences and Medical Sciences*, 57, M428–M432. Saatavissa:

<http://biomedgerontology.oxfordjournals.org/content/57/7/M428.full.pdf+html> Luettu 1.12.2014.

Barker, S. & Dawson, K. 1998. The effects of animal-assisted therapy on anxiety ratings of hospitalized psychiatric patients. *Psychiatric Services* 49 (6), 797–801. Saatavissa: <http://ps.psychiatryonline.org/doi/pdf/10.1176/ps.49.6.797>. Luettu 1.12.2014.

Collin-Kajaala, J. 2013. Alpakat ja laamat toimintaterapiassa. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 116-124.

Denzin, N. 1970. *The research act*. Chicago: Aldine.

Dilts, R., Trompisch, N., Bergquist, T. 2011. Dolphin-Assisted Therapy for Children with Special Needs: A Pilot Study. *Journal of Creativity in Mental Health*, 6 (1), 56-68.

Fine, A. H. 2010. Foreword. Teoksessa Fine, A. H. (toim.), *Handbook on animal-assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practise*. Burlington, MA: Academic Press, xv-xviii. Saatavissa: https://www.google.fi/books?hl=en&lr=&id=2PrugyaDw6wC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Hand-book+on+animal&ots=bUmvchYzfd&sig=O0a9ipu5NskdYJJIZbNtTv9Yhf0&redir_esc=y#v=snippet&q=social&f=false. Luettu 5.2.2015.

Finlex 21.8.1998/633. Laki taiteen perusopetuksesta. Www-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633> Luettu 19.2.2014.

Friedmann, E., Thomas, S., & Eddy, T. 2000. Companion animals and human health: physical and cardiovascular influences. Teoksessa Podberscek, L., Paul, E. S. & Serpell, J. A. (toim.). *Companion Animals and Us*. Cambridge: Cambridge University Press, 125-142.

Friesen, L. 2010. Exploring Animal-Assisted Programs with Children in School and Therapeutic Contexts. *Early Childhood Education Journal*, 261-267. Saatavissa: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.utu.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=5ee4a7d4-34a4-40c2-9682-ce42f3374944%40sessionmgr4002&hid=4106> Luettu 15.12.2014

Green Care Finland ry. 2014. Www-dokumentti. <http://www.gcfinland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko> Luettu 19.12.2014

Haapasaari, M. & Ikäheimo, K. 2013. Suomen Karva-Kaverit ry - Finlands Lurviga Kompisar rf. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 57-64.

Hali-Koira. 2014. Www-dokumentti. <http://www.hali-koira.fi/> Luettu 16.12.2014

Hali-Koira. 2014. Www-dokumentti. Miksi koiralle kannattaa kirjoittaa? Saatavissa: <http://www.hali-koira.fi/media/tiedostot/miksi-koiralle-kannattaa-kirjoittaa.pdf> Luettu 16.12.2014

Heikkilä, M. 2014. Koulu kaipaa tuuletusta. *Opettaja-lehti*. 36. Saatavissa: https://docs.google.com/document/d/1jgB7wP56oolvZq_0IDHTgLYwSpA2ZCLh3caO_SOHIY/edit# Luettu 13.2.2015.

Helsingin Sanomat. 2014. Www-dokumentti. <http://nyt.fi/a1305878231554> Luettu 23.1.2015

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. *Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Yliopistopaino Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2012. *Tutki ja Kirjoita*. Kariston Kirjapaino Oy: Hämeenlinna.

Ikäheimo, K. 2013. Johdanto. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 2-3.

Ikäheimo, K. 2013. Eläimen ja ihmisen suhde. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 5 - 9.

Ikäheimo, K. 2013. Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä (AAA ja AAT). Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 10 – 13.

Jalongo, M. 2008. Beyond a pets theme: Teaching young children to interact safely with dogs. *Early Childhood Education Journal*, 36(1), 39–45. Saatavissa: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.utu.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=1e784f9c-a5a5-4965-af02-e1dd4f790033%40sessionmgr4001&hid=4106> Luettu 15.12.2014

Jalongo, M., Astorino, T., & Bomboy, N. 2004. Canine visitors: The influence of therapy dogs on young children's learning and wellbeing in classrooms and hospitals. *Early Childhood Education Journal*, 32(1), 9–16. Saatavissa: http://download.springer.com.ezproxy.utu.fi:2048/static/pdf/7/art%253A10.1023%252FB%253AECCEJ.0000039638.60714.5f.pdf?auth66=1418648822_c9f3916615ec8482ff336ab3d068b480&ext=.pdf Luettu 15.12.2014

Kaarinan kirjasto. 2014. Www-dokumentti. https://www.kaarina.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/fi/FI/tartu_tassuun/. Luettu 15.12.2014

Kawamura, N., Niiyama, M. & Niiyama, H. 2007. Long-term evaluation of animal-assisted therapy for institutionalized elderly people: a preliminary result. *Psychogeriatrics*. 7, 8-13. Saatavissa: <http://onlinelibrary.wiley.com/store/10.1111/j.1479-8301.2006.00156.x/asset/j.1479-8301.2006.00156.x.pdf?v=1&t=i35rub9n&s=5999ea445aca911b1fbae2dcfa10c074b59b0595>. Luettu 1.12.2014.

Kittilä, L. 2013. Eläinavusteisen lukutaidon interventio. Pilottitutkimus lukutilanteiden tapahtumien observoinnista sekä intervention vaikutuksesta 2.- ja 3.-luokkalaisten lasten lukumotivaatioon. Turun yliopisto. Käyttäytymistieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu –tutkielma.

Kittilä, L., Kiiski-Mäki, H. & Ikäheimo, K. 2013. Luetaan koiralle. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 230-236.

Kuopion kirjasto. 2012. Www-dokumentti. <http://kirjasto.kuopio.fi/105625/fi/articles/haastattelussa-espoolainen-lukukoira-borje>. Luettu 15.12.2014

Kyyti -kirjastot. 2014. Www-dokumentti. <http://www.kyyti.fi/artikkelit/kyyti-kirjastojen-lukukoirat>. Luettu 15.12.2014

Marino, L. 2011. Dolphin assisted therapy: From ancient myth to modern snake oil. Phi Kappa. Phi Forum magazine. 91 (1), 4-6. Saatavissa: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.utu.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=5e53073f-35fa-4250-a8bd-aeb0136293e7%40sessionmgr112&vid=17&hid=115> Luettu 21.1.2015.

Melson, G. 2001. Why the wild things are. Cambridge, MA: Harvard University Press. Saatavissa: <http://site.ebrary.com.ezproxy.utu.fi:2048/lib/uniturku/reader.action?docID=10400475> Luettu 16.12.2014

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp Ky.

Muros, T. 2013. Suomen Kennelliiton Kaveritoiminta. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Yliopistopaino Helsinki. Solution Models House. 82-87.

Niikko, A. 2003. Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus: Helsinki. 18. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf Luettu 17.12.2014.

Opetushallitus 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf Luettu 17.12.2014.

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf Luettu 19.2.2014.

Palola, L. 2013. Ratsastusterapian mahdollisuudet lasten ja nuorten psykososiaalisessa kuntoutuksessa. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 157-170.

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.). Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 424–431.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.). 2005 Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus.

Salmela, J. 2013. Kissat eläinavusteisessa toiminnassa. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 101-107.

Serpell, J. 1996. In the Company of Animals. Cambridge University Press. Cambridge.

Serpell, J. 2010. Animal-Assisted Interventions in Historical Perspective. Teoksessa Fine, A. H. (toim.). Handbook on Animal-Assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice. San Diego: Academic Press, 17-29. Saatavissa:

http://zooterapia.com.br/michele/Handbook%20on%20AnimalAssisted%20Therapy_Theoretical%20foundations%20and%20guidelines%20for%20practice_3ed.pdf Luettu 5.2.2015

Suomen Karva-Kaverit. 2014. Www-dokumentti. <http://www.suomenkarvakaverit.fi/> Luettu 17.11.2014

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Helsinki: Tammi.

YLE. 2014. Www-dokumentti. http://yle.fi/uutiset/lukukoira_auttaa_myos_aikuisia_lukemaan/7016469 Luettu 15.12.2014

Yli-Viikari, A. & Haapasaari, M. 2013. Eläinavusteinen työskentely ja Green Care. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Yliopistopaino Helsinki: Solution Models House, 99-100.

Partanen, U., Lilja, T., Kurppa, S. & Soini, K. 2006. Farming for Health in Finland. Teoksessa Hassink, J. & van Dijk, M. (toim.) Farming for health: Green-care farming across Europe and the United States of America. Dordrecht, the Netherlands: Springer, ix, 34. Saatavissa: <https://library.wur.nl/ojs/index.php/frontis/article/view/1264/836> Luettu 18.12.2014

Wells, D. L. 2005. The effect of videotapes of animals on cardiovascular responses to stress. *Stress and Health*, 21(3). 209-213.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

1. Onko sinulla aikaisempaa kokemusta eläinavusteisesta työskentelystä?
2. Miten koiran läsnäolo mielestäsi vaikutti ryhmään? Esimerkiksi ryhmän keskittymiseen tai käyttäytymiseen?
3. Motivoiko se, että saa kirjoittaa koiran näkökulmasta ja että virheillä ei ole väliä? Painotettiinko sitä tarpeeksi ennen kirjoittamista?
4. Miten tarinan kirjoitus yleensä luokassa onnistuu? Onko vaikeuksia aloittaa?
5. Ylittikö joku oppilas itsensä? Rohkaistui lukemaan kaikkien edessä? Kirjoitti vapautuneemmin? Käyttäytyi muuten eri tavalla?
6. Mitä mieltä oppilaat olivat tunnista?
7. Koitko tunnin hyödylliseksi?
8. Muuttaisitko jotain? Esimerkiksi kesto, rakenne tai oppilaiden määrä?
9. Oliko sanataide (dialogi, kirje, miljö, aistit, luova kirjoitus, metaforat, vertaukset) liitetty tuntiin onnistuneesti?
10. Voisitko osallistua työpajaan useammin saman luokan kanssa esimerkiksi projektiluontoisena?
11. Voisitko itse käyttää opetuksessa eläinavusteisuutta, jos saisit siihen tarvittavan koulutuksen ja koiran?

Liite 2. Analyysirunko

Aune	Kari	Jaska	Meri	Päivi	Jouni	Maija	Alateema	Pääteema
X	X	X	X	X	X	X	Kirjoittaminen yleensä luokassa	Kirjoittaminen
X	X	X	X	-	X	X	Kirjoittaminen koiran läsnäollessa	
X	X	X	X	X	X	X	Kirjoittaminen koiran näkökulmasta	
X	-	X	-	-	X	-	Keskittyminen	Oppilaan käyttäytyminen
-	X	-	X	X	X	X	Rauhoittuminen	
-	X	-	-	X	-	-	Motivaatio	
X	X	X	X	X	X	X	Hyödyllisyys	Kirjoitetaan Koiral-työpaja
-	X	X	X	X	X	X	Opettajien palaute tunnista ja parannusehdotukset	
-	X	X	X	X	X	X	Sanataide	
X	X	X	X	X	X	X	Laajemmat käyttömahdollisuudet	
X	X	X	-	X	X	X	Mahdollisuudet ja haasteet	Eläin opetustyössä
-	-	-	-	-	-	X	Opettajien kokemukset	